

PIAE MEMORIAE ET FAMAE NVNQVAM
INTERMORITVRAE
MONVMENTVM
VIR O
PERILLVSTRI MAGNIFICO ATQVE
IVRISCONSVLTISSIMO
**MARTINO HIERONYMO
SCHELIO**

IVRIS VTRIVSQUE DOCTORI
ET
REIPVBLICAE HAMBVRGENSIS CONSVLI SENIORI
MVLTORVM MAXIMORVMQVE MERITORVM
GLORIA INCLYTO

AD DIEM XX NOV. A. O. R. clocclxxiii
REBVS HVMANIS EREPTO

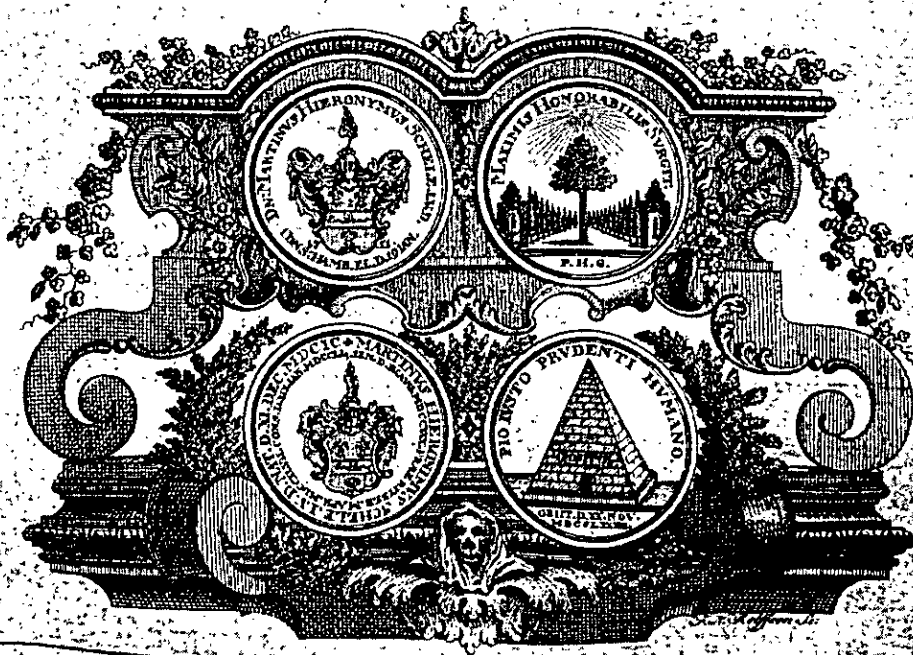
EX DECRETO
AMPLISSIMI SENATVS

CASTA ET GRATA MENTE
POSITVM CONSECRATVM
ET AD POSTERITATEM TRANSMISSVM

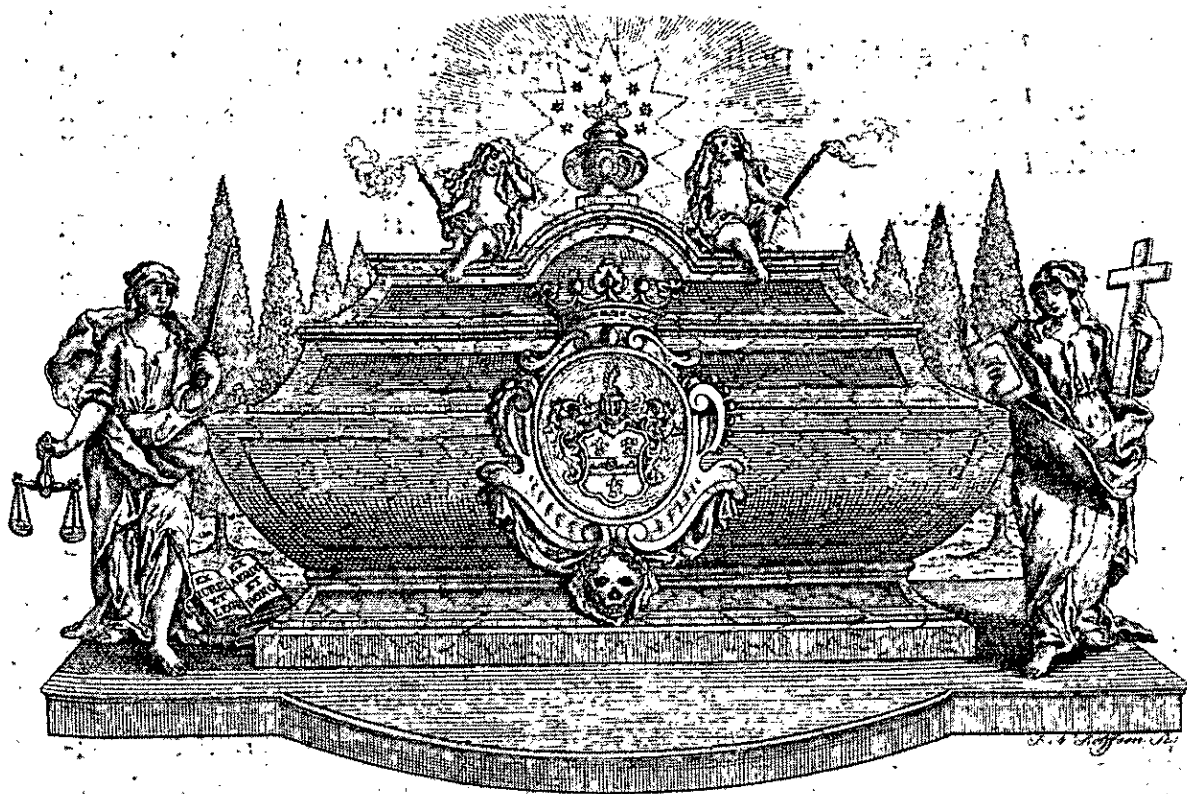
A
COMMVNIS BONORVM OMNIVM LVCTVS
INTERPRETE

IOANNE WVNDERLICH

I. V. D. MORAL. PROFESSORE ET EO ANNO GYMNASII RECTORE.

HAMBVRGI
LITTERIS IEREM. CONR. PISCATORIS AMPLISS. SENAT. GYMNASII ET SCHOLAR.
TYPOGRAPHI

*D*etur hoc, sunt verba Taciti¹⁾, illustrium Viro-
rum posteritati, ut, quemadmodum exequiis a
promiscua sepultura separantur: ita in tra-
ditione supremorum accipiant, habeantque
propriam memoriam. Imo interest, CIVES, sacrae aequae
ac litterariae reipublicae, excellentium virtutum omni
cura custodiri memoriam eamque conservari. Vt enim
non temere nascuntur illustres virtutibus animae: sic aut
concessas divinitus mortalium commodo venerari oportet,
aut pia recordatione, quoad licet, celebrare ereptas. Idque
honestum est superstitum officium, ne *vel* praesentis
copia boni facta indignis videatur, *vel* iustis priventur ho-
noribus, quorum vita virtutibus eluxit, *vel* commodo ca-
reant, quorum mentes sunt ad imitationem ingentium virtu-
tum componendae exemplis. In quibus quanta ad aemu-
lationem posita vis sit, quod non latuerit olim Graecos
pariter ac Romanos, in parte pietatis non modo, sed
prudentiae

¹⁾ Annal. libr. XVI. cap. 16. in fin.

IIII

prudentialiae etiam posuerunt, clarorum Virorum *et* celebrare natales, *et* defunctorum praedicare merita et commendare virtutes.

Atque, si, *quanto* difficilioribus in rebus atque periculis, *quanto* maiore animi magnitudine, feliciter fuerint atque laudabiliter versati: *tanto* cumulationibus digni honoribus sint iure existimati clarissimi quique Viri; multo certe maiorem pietatem ac restaurandae memoriae sacrum officium iure SIBI postulat *Heros togatus* eheu! *Perillustis Magnus et Iuris Consultissimus Vir*, MARTINVS HIERONYMVS SCHELE, *Iuris utriusque Doctor et patriae Reipublicae Consul Senior, magnis, imo maximis, laudibus post fata etiam extollendus*, qui quum, quam exegit inter mortales aetatem vere senilem, summis virtutibus illustrasset, ad diem XX. Nov. A. O. R. cblbcccclxxiv. ex arbitrio divino mortalitatem deposuit.

Proh dolor! E vivis NOBIS ereptum gravissimo dolore perculsi et acerbissimo luctu prope confecti merito conquerimur fortissimam columnam civitatis, ecclesiae fulcrum, veritatis coelestis propugnaculum, iustitiae adsertorem constantissimum, pacis custodem vigilantissimum, bonarum litterarum, litteratorumque Maecenatem indulgentissimum, omnium Ordinum Patronum certissimum, scelerum vindicem gravissimum, oppressorum portum et perfugium, bonorum defensorem, virtutum omnium speculum dilucidissimum, et, ut uno verbo omnia complecti liceat, ereptum NOBIS valde lugemus PATREM PATRIAE, OPTIMUM CONSVLEM, EVMQUE DESIDERATISSIMUM. O factum triste et acerbum!

Sed quid in hoc universo constans est, quaesumus, CIVES, quid stabile, quid perpetuum? Et quid est, quod fortunae ludibrio, inconstantiae et mutabilitati non sit subiectum? Et tanta non solum rerum omnium vicissitudo, verum imprimis etiam vitae humanae fragilitas est, tanta inconstantia, ut instar rapidissimi fluminis, instar quoque

quoque sagittae e manu potentis, ad mortem decurrat. Nec est de nihilo, si vita, quam vivimus, vitro, simulacro, pulveri, fumo, umbrae et bullae, ex multis retro saeculis comparari solet. Sicut enim in aquis agitatae bullulae et veluti tubercula quaedam erumpunt, sed mox evanescunt: ita, quo momento nascimur, mortis casibus expositi sumus, et

Nascentes morimur, finisque ab origine pendet;

ut proinde ex veteribus quidam non immerito dubitasse videatur, hoc, quod vivimus, aevum mortalifne vita potius, an mors vitalis adpellari debeat.

Vtinam vero Deus Immortalis, tristissimis praesertim hisce et periculosis temporibus, CONSVLI NOSTRO diutius vivere ac superesse, patriaeque reipublicae praeesse dedisset! Verum postquam divinae Eius Maiestat, cuius sapientissima iudicia, ut nemo penitus perspicit, ita nemo iuste reprehendit, aliter visum fuit, NOSTRVM non est, voluntati Ipsius reluctari; lugere certe et obitum TANTI CONSVLIS, heu nimis NOBIS maturum! acerbissimis lacrymis deplorare, NOSTRVM est.

Et quum quoque sapientissimorum hominum instituta et exempla edoceant, Virorum de patria deque republica bene meritorum memoriam a mortalitate atque interitu vindicari; et factam tectam conservari oportere; quinimo quum pietatis et gratae mentis, Deo debitae, pars sit, Viros bonos et patriae salutare, atque reipublicae gubernandae tuendaeque a Deo praefectos, non vivos solum omnibus reverentiae, amoris ac obedientiae officiis colere ac venerari; verum defunctos etiam vero desiderio et grata virtutum ac meritorum in civitatem et rempublicam memoria et celebratione prosequi: NOSTRARVM certe partium est, CIVES, *Perillustres et Magnifici* CONSVLIS NOSTRI *pie defuncti* piis manibus aliquod monumentum consecrare, eoque ipso communis NOSTRI luctus, moeroris, tristitiae ac doloris dare publicam significationem.

VI

Omnia autem, quae ad hominis gloriam et laudem immortalem facere et pertinere videntur, ad haec tria commodè referri posse arbitramur, gloriosos nimirum natales, vitam rectè honesteque actam, atque ingentibus meritis conspicuam, exitum denique vitae pium atque christiano imprimis homini dignum. Nasci enim maioribus laudatis, *honorificum*; maiorem virtutem propria virtute tueri et ornare, *gloriosum*; pie tandem ac sanctè mori, *beatum* est ac *salutare*. Quae omnia quum in *Inclyto* CONSVLE NOSTRO luculentissime cernantur, in his tribus summatim explicandis omne nostrum occupatum erit studium. Floruit autem laudatissimus CONSVL supra innumeros alios et corporis et animi dotibus virtutibusque, ut praestantiàm illarum et sublimitatem tam cogitando adsequi, quam verbis exprimere et exaequare, difficile sit et arduum. Quod si igitur multa memoratu dignissima praetermissa deprehendent *Lectores*, aequè ipsa, quae in medium prolata sunt, stylo tenui minusque comto, quam par est, exarata, veniam, ut spero, facile mihi dabunt; quum cuilibet, quamlibet satis exercitato, et rebus omnibus ad scribendum instructo, idem contingere potuisset.

Non immerito romanae eloquentiae parens *Cicero*, *utile esse reipublicae*, iudicavit, *nobiles esse homines, dignos maioribus suis, qui generis antiquitate a maiorum virtutibus et moribus non aberrarent*. Licet enim, *Claudiano* interprete,

Virtute deceat, non sanguine niti;

et nobilitas ad emolumentum et commodum patriae, si virtute caruerit, aut parum aut prorsus nihil conferat utilitatis; et ad verum decus non tam splendor generis et maiorum gloria, quam potius virtus et sapientia propria conducere videatur: virtus ipsa tamen nobilitate antiquitateque generis eget, tanquam theatro actionum suarum.

Permulum itaque refert, quo quis genere, quibus maioribus, quibus parentibus prognatus sit non solum ad virtutem,

virtutem, verum ad dignitatem quoque comparandam. Neque enim solum, *Platone* teste, *optimus magnificentissimusque liberorum thesaurus est parentum virtus atque gloria; sed inest etiam in ea vis quaedam admirabilis et occulta propagandae virtutis, et in stirpem quasi derivandae.* Ad veram igitur laudem et gloriam haud parum momenti adfert generis vetustas, familiae splendor, et maiorum virtus atque gloria; quandoquidem sapientissimorum hominum iudicio, quicquid sanguinis habemus et spiritus, id omne à maioribus nostris in nos derivatum, et non solum corpus, sed et animum, qui praecipuum hominis munus gerit, seu, ut *Tullius* loqui amat, homo ipse est, à parentibus nostris nobiscum quasi communicatum; adeoque non tam corporis similitudinem, quam animi etiam quoddam simulacrum, atque una cum eo virtutum istarum, quae parentibus insita erant, semina in nos translata transfusaque esse, credi debeat. Accedit, quod vero longe fit simile, meliora ex nobilium fatu, quam vulgarium hominum, oriri ingenia: quo ipso non est dubium, excelsitatem quandam et generositatem eorum animis ingenerari, et mortuorum quandam similitudinem maiestatemque heroicam una cum semine propagari. Ex bono etenim semine bonos enasci fructus compertum satis est, ut profecto mirum esse non debeat, si ex nobili illustrique familia nobiles atque virtute illustres homines procreentur, qui mature ad frugem perveniant. Praeclare admodum *Cassiodorus*, in qua, inquit, *domo non tantum patrimonii, sed et virtutibus aditur haereditas, hoc est profecto, quod vere divites facit, quandoquidem nullum melius potest esse compendium, quam laudibus successisse maiorum.* Et est certe, est aliqua vis originis ac sanguinis, quam revereri oportet ex eo, quod praepotens ille rerum omnium moderator Deus eos potissimum rebus publicis gubernandis Administratores destinavit, qui ex antiqua nobilitatis stirpe sunt oriundi, quod sane magno argumento est, virtutis ac sapientiae semina in eorum animis residere, et tempestivius adolescere.

VIII

Et hac quidem nobilitatis et illustris prosapiae laude B. CONSVL NOSTER, omnis pietatis et virtutis exemplar, claruit enituitque, cuius de patria longe meritissimos maiores, eorumque res praeclare gestas, si enarrare hoc loco, aut monstrare simul conaremur, quam late celebratissima *gens SCHELIANA* ramos suos ita diffuderit, ut splendidissimae, quae hic florent, familiae honori sibi duxerint, vel adfinitatis, vel alio arctioris amicitiae nexu eidem copulari, ne in immensum cresceret hoc elogium, omnino verendum esset.

Sufficiat nobis hic saltem monuisse, per celebrem et fatis iam honoratam fuisse hanc prosapiam à trecentis inde et quod excurrit annis tam generis nobilitate, quam Viris, commerciorum non modo flore, verum eruditionis quoque et meritorum gloria celebratissimis. Floruit auctoritate, et omnis virtutis genere sub finem saeculi XV. HEINO SCHELE, à quo deinde, ne antiquiora tempora adtingamus, longa serie permulti in ea familia descendunt, qui in luce et in maxima celebritate vixerunt, et summis etiam honoribus ornati, gloria excelluerunt, inter quos qui conspicui maxime prae caeteris sunt, laudarique ob insignia, et multiplicia, immo innumera in patriam merita debent, hi fere erunt:

HERMANNVS, *Heinonis* filius natus minor, cui, in mercatura egregie versato, divinitus adiuncta fuit fortuna, quique, postquam varia munera civica, et inter ea etiam Camerarii et Duodecimviri ad Aed. S. Petri egregie sustinuisset, anno 1604. dignitatem Senatoriam obtinuit, quam ad obitum usque, die X. Febr. anni 1616. subsequutam digne ornavit;

WOLDERVS, *Heinonis* abnepos, *Ioachimi*, *Heinonis* filii natus maioris, ex *Gesa Oldeborstia* nepos, et *Martini* et *Elisabethae Schachtiae* filius, occupatus itidem feliciter admodum negotiationibus, et inter mercatores praecipuus, qui Camerae quoque per VI. annos integros atque continuos summa fide praefuit, in Curiam Senator evocatus anno

anno clbclxxxiii. patriae consiliis saluberrimis multum profuit, et vitam cum morte placide commutavit die IX. Novembr. A. O. R. clbclxlviii.

MARTINVS, *Wolderi et Annae von Painen* filius, qui animum litteris coluit diligentissime; dein iurisprudentiae operam dedit, et in hoc studio ita est enisus, ut anno clbclxliii. Basileae Iuris Vtriusque Doctor creatus fuerit,²⁾ exstititque in patria felicissimus aequae ac celeberrimus causarum patronus, cuius memoriae, postquam die XXIII. Nov. A. O. R. clbclxlv. è vivis excessisset, *Ioannes Ernestus Pfuelius*, Theologiae postea Doctor, et Gymnasii Sedinensis Rector, hoc epitaphium grata mente dicavit:³⁾

*Palladis haec tegitur molli tellure voluptas,
Palmare Eunomies Historiaeque decus.
Oraculum populi, SCHELIVS, Snadaeque medulla;
Eloquii quocum fulmina fracta iacent:
Vir vere antiquus, vulgi securus, et omnis
Horae, quem decuit, non potuisse mori.*

WOLDERVS, *Martini et Caeciliae Sillemiae* filius, Jurisconsultus praestantissimus, qui praevia dissertatione inaugurali *de reconventione* die XXII. Maii anni clbclxxxii. honores Doctorales Basileae cum laude obtinuit, et Gallia, Italia et Germania perlustratis, ab anno clbclxxxv. die XXVI. Nov. Reipublicae patriae Syndicus, variis ad Potentissimos Galliae et Daniae Reges legationibus strenue functus est, Serenissimum Electorem Brandenburgicum, Hamburgum tendentem, die X. Iunii anni clbclxxxii. in confinio prope *Rosenhof*, comitibus *Petro Rövero* et *Petro Meyero* Ictis et Senatoribus Gravissimis, magna pompa et gravi oratione Amplissimi Senatus nomine excepit,⁴⁾ tandemque apoplexia, familiari illo eruditorum morbo, correptus die XXV. Octobr. anni clbccc. in ipsa curia diem supremum obiit.⁵⁾

MAR-

²⁾ Exstat *Illius* diss. inaug. de chirographo, quam recudi fecit *Ge. Deckerus* in Vol. Novo Disputat. Inaug. Iurid. Basileensium 1643. pag. 169-223.

³⁾ Quod ab interitu vindicavit *Ioan. Mollerus* in *Cimbria litterata* Tom. I. pag. 588.

⁴⁾ Teste *Wolfgang Senrich Adeling* in der historischen Beschreibung von Hamburg S. 181.

⁵⁾ Plura de vita *Eius* legas apud *Ioan. Alb. Fabricium* in *Memor. Hamb.* Vol. I. pag. 475. seqq. et *Ioan. Mollerum* in *Cimbria litterata* pag. 589.

X

MARTINVS LVCAS, *Wolderi* Syndici modo laudati et *Margarethae Rumpiae* filius, Iurisconsultus Summus, qui per XXXV. annos, per XVII. scilicet senatoria, per XVIII. autem consulari dignitate, auctoritate atque cumulatissima laude patriae reipublicae praefuit, cuiusque illustria et immortalia merita tunc, quando non sine ingenti bonorum omnium luctu, nimirum die XI. Ianuarii A. O. R. cloboccli. id quod mortale est deposuisset, publice exposita, grataeque posteritati commendata sunt.⁶⁾ Et, quantumvis inclyta haec SCHELIANA domus mascula, quod graviter deplorandum, prole exhausta atque evacuata est, *floret* tamen imo excellens hodiernum *eminet* in filiabus, dotibus corporis animique, quae sexum sequiorem eximie ornant, cunctis, maxime conspicuis, ac matronalium virtutum exemplis; *claret*, decusque suum egregie tuetur in generis Magnificis atque Illustribus FABRO, Syndico Seniore, et SILLEMIO, Syndico, nec non Nobilissimo et Consultissimo SCHELIO, Protonotario, Viris de patria reipublica eximie, optime atque praeclare promeritis, indiesque promerentibus; immo *efflorescit* in nepotibus, ad maxima quaevis natis, e quibus Excellentissimi Syndici Senioris filius unicus optime se iam ostendit, atque honoribus Doctoralibus summo suo merito exornatus, pleno gradu ad alta tendit, cuiusque vestigiis laudabiliter insistant *Sillemii* fratres, ad nobilissimi generis, cui originem debent, paternas et avitas laudes alacriter contendentes; itemque neptibus, etiam nunc superstitibus eximiae spei, laudibusque omnibus, quae sexum hunc extollunt, condecoratis; Nostrorumque etiam omnium est, CIVES OPTIMI, Summum, quod in coelis est, Numen tota mente pie precari, ut domum hanc SCHELIANAM, tot insignium et summorum Virorum matrem

⁶⁾ Publicum lucus publici interpretem se exhibuit b. *Paulus Schaffhaeus*; Log. Metaph. ac Eloquentiae Professor Celeberrimus et longe meritissimus et Gymnasii eo tempore Rector in Monumento pietatis, memoriae, decoribus, meritis Viri. Illustris atque Magnifici Domini MARTINI LVCAE SCHELII ICI et Reipublicae Hamburgensis Consulis Senioris indefesso salutem civium promovendi studio Excellentissimi — ad coelestes sedes evocati communis luctus testandi causa posito.

matrem et altricem, ad reipublicae patriae salutem et dignitatem, perpetuo florentem et incolumem conservet ac tueatur.

Ita igitur haecenus merita et egregias *Maiorum* MAGNI NOSTRI CONSVLIS virtutes, è tumultis quasi suis excitatas, strictim adumbravimus: nunc, à quibus parentibus proximis fragrantissimus hic sapientiae omniumque virtutum furculus progerminaverit, statim subiungere nobis liceat.

Pater ergo ILLIVS fuit Nobilissimus, Amplissimus et Consultissimus IOANNES, *Iuris Vtriusque Licentiat* quondam *Celeberrimus*, laudatissimi WOLDERI, Syndici, frater germanus, Vir, non tam ob eruditionis singularis famam egregiam, quam ob eximiam quoque pietatem, prudentiam insignem, humanitatem et munificentiam imprimis erga viduas, orphanos et pupillos, Deo simul ac hominibus, si quisquam alius, charus: *Mater* vero, ex nobilissima pariter et antiquissima RVMPIORVM familia prògnata, AGNETA, HIERONYMI RVMPII, mercatoris primarii et florentissimi et ANNAE MARIAE BICKELS filia, b. IOANNIS IOACHIMI vom KAMPE, I. V. L. relictæ vidua, matrona omnibus virtutibus, quæ in foemina, nobili loco nata, spectari et commendari solent, ornatissima et instructissima, quæque morum desuper elegantia sese dignam exhibuit tam amabili marito, veræque pietatis probitatisque exemplar fuit, atque corona uti pulcherrima, ita etiam suavissima.

Ex his itaque inclytis et generis splendore, et virtute, et pietate celebratissimis præstantissimisque parentibus hac ipsa in urbe et Romano-Germanici Imperii libera civitate, procreatrice et altrice non minus tot egregiorum ingeniorum, quam multis aliarum rerum ornamentis florentissima die undecimo mensis Decembris anno reparatae salutis humanæ millesimo sexcentesimo nonagesimo nono in hanc lucem editus est, eaque frui coepit.

XII

Dos est magna parentum virtus. Si ergo certam à natalibus spem capere licet, quid quaeso non poterat ex tam bonis tamque piis parentibus atque maioribus expectari? Est enim quaedam divinius piis insita animis virtus, qua ad maiorum similitudinem proba cuiusque indoles fertur, quae per venas instillata lacte quasi materno imbibitur. Si igitur inter Romanos quidam praeclarissimi Viri, maiorum suorum imagines intuentes, ad virtutem et egregia facinora vehementer inflammati leguntur, non quod cera illa aut figura tantam in se vim haberet, sed quod memoria rerum, à maioribus praeclare gestarum, egregiis hisce Viris flamma in pectore cresceret, nec prius sedaretur, quam virtus ipsorum famam atque gloriam maiorum adaequasset: credibile profecto est, SCHELIVM NOSTRVM, crebra laudatissimorum maiorum recordatione, ad virtutem eorum imitandam, vehementer accensum excitatumque fuisse.

Quod si porro animi virtutes, quae quidem in puerilem aetatem cadere possunt, spectemus, ingenio fuit praestanti, alacri, praeclaro, acri et vivido, memoria etiam felicissima, cuius in adulta, virili quinimo et senili aetate maximisque occupationibus multa egregia specimina edidit. Verum, ut *gratior est pulchro veniens e corpore virtus*, ita SCHELIO, praeter vetustissimae illius, de qua supra pauca dicta sunt, splendidissimaeque prosopiae ornamentum, singularesque animi dotes, ea non oris modo ac vultus, sed et totius corporis eximia pulchritudo, elegans ac iusta species et structura, singulorumque membrorum apta compositio summo Dei beneficio contigit, ut ex ipso adspectu imago quaedam ingénitae virtutis atque honestatis emicuerit; adeo ut de IPSO dici optimo iure potuit, quod olim de Alcibiade suo Graeci iactarunt, *in omnibus aetatis partibus aequè grátam et iucundam ipsius formam exstitisse*.

His tam eximiis animi aequè ac corporis dotibus accessit diligens et accurata educatio, sine qua optima ingenia languescunt et corrumpuntur. Parentes enim SCHELII
NOSTRI,

NOSTRI, quamdiu superstites erant, susceptum hoc conjugalis amoris amabile pignus, per sacrosanctum salutiferae regenerationis lavacrum in christiani orbis coetui pie cooptatum, inter proprios primum parietes blanda et competenti IPSIVS infantiae cura provide educarunt, et ad eam deinde sensim adolescentem aetatem, quae primis litterarum rudimentis ac disciplinarum fundamentis apta nascitur ponendis, EVNDEM non solum verae ac infucatae pietatis honestorumque morum praeceptis, sed scientiarum quoque elementis, in quantum per teneram aetatem licuit, imbui curarunt: plurimum vero quoad morum praecepta ipso patri humanissimo debuit, qui EI in prima pueritia eo curatius ea tradi forte putavit, quum id ipsum in adultiori aetate illi non liquerit, siquidem praematura morte, quum vix novennium ingressus esset NOSTER, *anno nimirum millesimo septingentesimo nono, die decimo nono mensis Ianuarii*, EI non sine gravi dolore et maxima animi aegritudine ereptus, atque in florente adhuc aetate, annos quippe natus quinquaginta septem, coelitibus iam adscriptus fuerit. Hac de causa optima mater, et lugenda deflendaque merito secundum vidua EVM, charissimo patre eiusque cura ulteriori orbatum, domesticis porro praeceptoribus, linguis, artibus, litterisque ingenuis formandum, instruendum ac perpoliendum commisit: sub quorum fidelissima manu-ductione quoque brevi ita profecit, ut libenter EVM dimiserint post aliquot annorum decursum, dignumque iudicaverint, qui Scholae patriae publicae, inque illa primo erudiendorum Ordini adscriberetur. Ibi vero, praeerantibus *Ioanne Hübnero*, Rectore, et *M. Paulo Georgio Krüskenio*, Conrectore, Viris Clarissimis et de muneribus suis optime promeritis, diu iam coelestia tabernacula inhabitantibus, tantos in linguis non modo, verum in omni etiam litterarum genere, fecit progressus, ut, absoluto in hoc Lyceo, nullo non tempore celeberrimo, et studiis cum fructu colendis loco aptissimo, lustro, insignem SVAM industriam, peritiamque,

D

XIII

tiamque, huic aetati convenientem, publica etiam declamatiuncula probare nullus reformidaret, 7) et scholastica studia cum gymnasticis laboribus non sine fructu praesentissimo commutare potuerit. In patrium igitur Gymnasium consueto ritu et benevolo adfectu *die decimo quinto mensis Martii anno millesimo septingentesimo decimo septimo* receptus, ubi Professoribus, *Georgio Eliezer, et Sebastiano Edzards, Barthasare Mentzero, Ioanne Müllero, Ioanne Albarro Fabricio et Michaela Richeyo*, qui ad unum omnes non minus ob eruditionis ac industriae laudem, quam ob rerum gerendarum quoque dexteritatem et prudentiam insigniter inclauferunt, tanta discendi aviditate abiprosiendi cupidine, tantaque assidue et diligentia hausit praecepta philosophica, rhetorica, historica, bonarumque litterarum omnium, ut, omni ab hisce Celeberrimis Viris liberali doctrina, cuius fulcris, severiora (altiora vulgo vocari solent) studia sustinentur, probe excultus, transacti in hoc Athenaeo integri quadriennii IPSVM poenitere nunquam potuerit, aut poenitenti inquam. Et fane hoc ipsi laudabile prorsus exemplum SCHELIVS praebeuit iis inprimis bonarum artium cultoribus, qui utilitatibus studiisque suis omni cura prospicere student, qui dum vires aetas, et ipse annorum flos viget, et corpus iuxta ac ingenium maxime valet, recipiendisque disciplinis quibuslibet ad commodatissimum est, hoc vere suae aetatis bene uti cupiunt, ut, quum virilis aetas adpropinquaverit, in qua non tam discendi, quam agendi tempus est, bene instructi, ad quodcunque demum munus à divina providentia vocati fuerint, accedant, atque in senectute fructibus, per superiorem aetatem provide partis, acquiescere suaviter possint.

Factus erat omnino SCHELIVS ad studia, laboresque ferendos, quos secum illa perpetuo trahunt, excellenti qua-

7) In Actu nempe sollemni Oratorum de educatione liberorum, in quo SCHELIVM NOSTRVM quoque partes laudabiliter gessisse refert ipse Hübnerus in Catal. Lection. et Exercitationum, in Examine Vernali anno millesimo septingentesimo decimo septimo publice exhibitio:

dam animi magnitudine, et ad summas res agendas semper intentus, adeo praeditus, ut propterea iudicatu facile sit, EVM egregiae SVAE indolis, ingenii perspicacis, et vastae memoriae ope primis in artibus mire profecisse. Ita igitur haecenus quoque omnia IPSI ex voto sanimi quae sententia fluere visa sunt, quum eheu! hoc adversi IPSI accidit, ut quae EVM in sinu fovit, inque oculis gestavit, mater indulgentissima, gravi morbo ex aliquo tempore simplicita, die undecimo mensis Junii, anno millesimo septingentesimo undecimo, placida morte exstincta fuerit. Ex huius ingenii acutis et altricis fortunarum suarum pio sobitu quantumvis impotentem ceperit dolorem, non intermisit tamen, eximias animi SVI dotes, è praeclarissimis natalibus uberrimè derivatas, summo studio atque labore indefesso, adiutus in primis et quam maxime sustentatus patrociniis et consiliis saluberrimis integerrimisque Senatoris tum Consaltissimi, Amplissimi et Gravissimi, dein Perillustri atque Magnifico Consulis MARTINI LVCAE SCHELLII, patrui sui quidem SVI, sed quem à prima pueritia reverenter habuit, porro excolere, quo posset olim ubique in patria autem potissimum, caeteris elucere. Firmata nunc aetate, et maturus ad academica studia Halam Saxonium SCHELLIVS NOSTER tendit, ubique mense Martio anno millesimo septingentesimo vigesimo primo apud Magnificum tunc temporis Rectorem nomen SVVM professus in numerum civium Fredericianorum est relatus. Hic verò ordine uti procederent omnia, quippe quem ad amissum et ubique observare, suprema lex Illi semper fuit, id SIBI potissimum dari credidit negotii, ut quam superioribus annis iam iam in philosophicis et mathematicis disciplinis SIBI comparaverat scientiam, ante omnia efficeret plenior. Vesanam enim esse, recte arbitratus est, multorum consuetudinem, aut, simulac nomen Academiae dederunt, Icario more, subsidiis licet philosophiae penitus destituti sint, ad altiora, quae vocant, studia pro? volentibus. Longe igitur aliter sensit NOSTER, qui non

XXI

ignorabat, quanto ornamento atque praesidio sacrae The-
midis cultori sint philosophica, litteraeque elegantiores;
quisque iustum pretium studiis philosophicis statuere, didi-
cerat, et probe sciebat, haec studia non tam adolescentiam
alere, quam senectutem quoque oblectare, secundas res
ornare, atque adversis perflugium et solatium praeberē.
His proinde pectus SVVM muniturus celebratissimas scho-
las *Christiani Thomasi* et *Christiani Wolfii*, Virorum immor-
talis famae, et maximorum meritorum, quorumque scripta
longe eruditissima aetatem ferebat, et ad quos audiendos
quotquot in hac Academia studiorum causa commora-
bantur, facto quasi agmine, confluebant, sequutus est
quam diligentissime. Et prouti horum *Duumvirorum* cura
erat amicissima, ut progressus, quos NOSTER in hoc stu-
diorum genere quotidie faciebat maiores, pro virili adiuva-
rent, IPSIque ostenderent, quam in rebus omnibus, quae
ad ILLIVS salutem spectabant, SVI SE haberet studiosos;
ita SCHELIVS cum suavissimis placidissimisque moribus
et virtutis amorem, et assiduam coniunxit curam, ingenium
SVVM magis magisque excolendi, bene perpendens, singu-
lare nihil ac praeclarum solere existere, nisi ad naturam
eximiam atque illustrem, quod pulcre monet *Tullius*, acce-
dat ratio conformatioque doctrinae. Et certe quoque inter
doctrinam et mores id intercedit connubii, ut contempla-
tioni ipsa consentiat vita. Vera profecto sapientia ignoran-
tiam fugat, hominesque à vitiis quibuslibet avocat, ut ad
bene beateque vivendum nihil hac aptius, nihil ad commu-
nem hominum societatem tum conservandam, tum or-
nandam utilius, digniusve dari possit. Quid vero sapientia
sine virtute? inter quas tam arctus intercedit nexus, ut in
machina inter rotas earumque motus vix maior deprehen-
datur coniunctio, dum nimirum bene agimus, ut felices
reddamur, et recte speculamur, ut bene agamus. Ita et
SCHELIVS, doctrinam sine virtute inane nomen esse,
quum optime perspectum haberet, utramque à teneris SIBI
maxime

maxime commendatam habuit, non tam nomine, ut hodie proh dolor! per saepe fieri ad solet, sed re studiosus Doctores SVOS frequenter adiit, ad fiduo et ad tēte audivit, mōnitoribus non asper, ideoque et doctior et melior ad patrios olim lares reverſurus, et bonos inter et laudatos Viros nequāquam postremus futurus.

Hoc ipso simul tempore SCHELIVS mentem, omnium disciplinarum capacem, magno cum animi ardore, studiis mancipavit humanioribus; et id omnino etiam laudabiliter. Fert quidem ita plurimum, qui se litteris operam dare profitentur, consuetudo, ut scientiarum, fastidito nucleō, corticem tantum lambant, primisque quasi labris degustent, summa tantum decerpant, ad interiora vero raro aut nunquam pertingant. Sed horum perfunctoriam discendi rationem perosus SCHELIVS, longe *alienus* erat ab indole eorum, qui plerumque intumescunt in primo studiorum limine, et nullo aut linguarum, aut antiquitatis, aut historiarum praegustu, nullaque amoenioris litteraturae promulſide initiati, ad forum curiamque praematura vota tollentes, despiciere artes audent, à quibus ordiuntur: quum tamen profectui nihil magis est inimicum, quam profectus opinio; longe adhuc *alienior* ab illiberali mente eorum, qui simul ut sapere coeperunt, iam sapiunt, et quando vix limen libarunt sapientiae, ad adyta interioresque secessus putant se penetrasse; longe etiam *alienissimus* ab eorum mente, cimmeriis, ut aiunt, tenebris atriore, qui nullius rei sibi non arrogant scientiam, dum sciunt, quod nesciunt, aut nesciunt ipsi, quam rudes sint, aut si paulum aliquid ultra primas litteras progressi, litterarum sublimitatem non capiunt. Contra vero SCHELIVS delicias humaniorum litterarum minime respuebat, quin pasci potius his cupediis aliquamdiu, incredibiliterque delectari visus est, quas IPSI largiter propinabant una cum *Nicolao Hieronymo Gundlingio* reliqui Doctores, quorum erat, ea docere, quae earum ambitu continentur.

XVIII

hoc Animo ita satis praeculto, et studiis hisce rite optimeque
 praeparatis quum esset SCHELIVS, ingressus est ampli-
 plissimum iuris universi campum, animumque serio adpli-
 cavit ad aequi iustique artem probe perdiscendam. Neque
 enim philosophia bonaeque artes liberales reliquae, quae
 EVM eo usque ceperant, IPSIVS curas ita ad se revocave-
 rant, ut sublimioribus disciplinis nihil vel temporis vel
 operae tribueret, quin potius ad iurisprudentiam, quae
 scopo SVO omnium ad commodatissima erat, maximam
 studiorum SVORVM partem referebat. Et certe inter
 omnes illas disciplinas, quae ad civitatem optime consti-
 tuendam felicissimeque regendam, conservandamque
 quam maxime facere videntur, excelsum quendam atque
 praecipuum locum iure suo sibi vindicat iurisprudentia.
 Haec nimirum non solum, quid fas sit atque honestum,
 quid iustitiae et aequitatis legibus atque praeceptis conve-
 niat, perspicue exponit, verum vias quoque indicat et
 rationes, per quas illa omnia ad communem civitatis salutem
 obtineri possunt, atque administrari. Haec Magistratibus
 in regendis civibus commendat prudentiam, moderationem,
 diligentiam, amorem: civibus autem iniungit, ut Magistra-
 tus suos obsequio colant et veneratione. Haec, mutua quae
 sint civium in omni vitae genere, in publicis et privatis, in
 forensibus et domesticis rebus inter se officia, graviter et
 copiose inculcat. Haec pectora animosque omnium vehe-
 mentissimo quodam ardore inflammat, ut privatis com-
 modis publicam antepondere salutem honestum putent atque
 praeclarum. Haec denique eadem iurisprudentia quid pul-
 chrum sit, quid ab omnibus adpetendum, non sola utilitate
 aut praemiorum spe censendum esse iubet: sed ipsam po-
 tius virtutem, ipsam honestatem propter se ipsas adamandas,
 aestimandas atque amplectendas esse, sapientissimis et gra-
 vissimis monitis adhortatur. Hinc inde etiam satis mani-
 festum est, tranquillitatem atque salutem reipublicae ab
 optimis legibus earumque inviolato obsequio unice esse de-
 rivandam.

rivandam. Quae omnia quam optime perpenderit SCHELIVS, non tantum studium iurisprudentiae IPSI potissimum probabatur, quod etiam ex sola animi propensione et delectatione provenire potuisset: verum summa quoque industria quotidie idem tractavit, excoluit, ornareque dein laboravit, quod ipsum non nisi à singulari quadam doctrina et egregii iudicii exacta pensitatione proficisci potuit.

Quantum ergo efferebatur studio SCHELIVS ad plene pereipienda iuris omnis elementa atque principia: tantum insimul gaudebat, per amplam SIBI à fortuna datam esse occasionem, cupiditatem, qua stimulabatur, ardentissimam explendi, mentemque SVAM dulcissimis plurimarum cognitionum quasi epulis exsaturandi. Neque enim ductores inter Doctores Halenses desiderabat, neque de eorum, qui IPSI Themidis sacra erudite scienterque recluderent, paucitate conquerendum IPSI erat. Redundabat nimirum eo tempore Alma Fridericiana eruditissimorum iurisque praecipue consultissimorum longeque celeberrimorum Virorum multitudine, et cuius quisque disciplinae addiscendae ferebatur studio, ea ibi, maxima audientium frequentia et sat frequenti numero, docebatur. Hoc igitur proficiendi consilio prudenti et commendabili *Thomasi* iterum, *Iusti Henningii Böhmeri*, *Ioannis Petri de Lüdewig*, *Gundlingii* denuo, *Ioannis Gottlieb Heineccii*, insignium non Academiae tantum Halensis, verum totius quoque, qua patet, orbis litterati ornamentorum, praelectiones summo cum fructu frequentavit, à quibus probatissimis praeceptoribus, quos sancte per omnem vitam coluit, *ius naturale*, *civile*, *publicum*, *canonicum*, *germanicum*, *clientelare*, *criminale* etiam et *cambiale*, modumque, qui in tractandis litibus observari debet, Processum vulgo vocant, ac rationem legendi Acta, eaque excerpti et ex iis referendi atque controversiae statum iuraque partium litigantium ante oculos ponendi, edoctus est SCHELIVS NOSTER, atque ad eos imprimis eorumque fidem iuris, quae in IPSO fuit,

scientiam omnem nunquam non memori gratoque animo acceptam retulit. Conflictus etiam litterarios magnopere SIBI commendatos habuit, probe gnarus, magnam omnino esse contentionis litterariae vim, doctrinamque acrius animo insidere, quae pertinaciam illius crebris quasi ictibus atque insultibus expugnavit: quare quoque *et* audire concertantium sermones, atque sedulo recondere, *et* suoapte ingenio subire concertandi pericula utrumque omnium Facultatum (ut loqui adamant) studiosis proficuum et perinde necessarium putavit. Et recte quidem: dum *illud* animum doctrinis variis imbutum confirmat, *hoc* vero in iudicandi atque discernendi officio coequentem acuit, tardius autem progredientem excitat egregie, stimulatque, si modo iuvenes suarum esse partium existimare voluerint, sententias utriusque partis secum tacite librare, notare, domi ruminari, cognitionem variarum doctrinarum divitiis augere, animum etiam praesentem omnium horarum reddere, multa patienter audire, et oculos variis, etiam minus gratis atque molestis, obtutibus adsuafacere. Hinc non nemo eruditorum publice et non inconsulto pronunciatum ivit, disputationes in iuvene lucis fugam sistere, rusticum pudorem animis excutere, mentis animique dotes roborare, dicendi facultatem augere, insuper etiam disputantes in colloquiis blandos, in audiendo quietos, in docendo officiosos, in refellendo placidos, in cedendo faciles, et ad omnes vitae functiones idoneos reddere. Et his quidem omnibus diligenter apud SE ponderatis SCHELIVS NOSTER disputando optime SE non in privatis solum collegiis exercuit, sed publice etiam, comiter invitatus, subsellia opponentium occupavit, et, dubia exquisita ac elegantiora suaviter proferendo, atque acri iudicio ea modeste urgendo, plausum omnes IPSI impertiverunt, atque laudibus EVM exornarunt maximis et amplissimis.

Ita igitur post integrum triennium elapsum exactumque cum fructu insigni *Halae* valedixit, atque *Marburgum*,
invitatus

invitatus celeberrimorum ibi docentium fama, profectus est; thesauros eruditionis colligi coeptos hic imprimis magis magisque aucturus. Simulac ibi advenit, apud *Cornelium van den Velde*, Iureconsultum praestantissimum et Rectorem tunc temporis Academiae Maghificum nomen SVVM professus, die VIII. Martii A. O. R. 1600ccxxiii in album civium academicorum relatus est. Ex quo ad hanc Musfarum sedem accessit, nova indies maioraque cepit studiorum incrementa. Neque enim satis IPSI fuit, animo bene praeparato atque valde docili gravissimam divini et humani iuris scientiam complecti, quae tam publica quam privata negotia ordinat et dirigit; verum humanitatis etiam disciplinas assidue excoluit, et imprimis in philosophiae, tam theoreticae quam practicae exactius cognoscendae, studium omni animi impetu incubuit, optime sciens, non SIBI sed patriae SE natum, et publicae saluti destinatum esse. Et certe, si olim magna in laude positum fuit, Athenis, Alexandriae, Romae hoc vel illo praeceptore duce Musis addictum fuisse, quum et ipse Cicero in philosophia Philonis, in eloquentia Molonis Rhodii, in iure Scaevolae opera se usum fuisse saepe gloriatus sit: quanti quae so aestimandum est, SCHELIVM tot tantorumque in utraque Academia Virorum Excellentissimorum, Acutissimorum, Disertissimorum, famaue illustrium discipulum fuisse, discendi, legendi, audiendi cupidum, fidelem, obsequentem? Et inter hos doctores praecellentissimos vel iure suo nominandus iterum est *Christianus Liber Baro de Wolf*, cuius non hospitio solum et convictu, verum institutione quoque solida et summo favore porro usus est. Hoc animo scholis *Wolffi* fideliter et constanter interfuit; Viri, qui, quantum ingenii gloria meritorumque amplitudine caeteris omnibus excelluit, tantum turbidissimis fati sinistri procellis iactatus, quicquid uspiam molestiae in hominem cadere potest, animo tamen imperterrito et aequa mente perpeffus est. Hic princeps facile illa aetate philosophorum, et exquisita Mathematicum

scientia nemini secundus, nec ipso Leibnitio inferior, qui non Germaniam modo, sed universam quoque, quam late patet, Europam stupore et admiratione defixam detinuit, omniumque gentium oculos animosque in se converterat, Hala abire iussus ad Serenissimum Cattorum Principem, communem tunc eruditorum asylum, se contulit, atque, exeunte huius saeculi anno tertio et vigesimo, honorificentius benigniusque, quam quidem ipse fortassis expectaverat, exceptus fuit, atque primum statim locum in Philosophorum Ordine Academiae Marburgensis obtinuit, pluresque ibi opportunitates sibi offerri sensit, quam unquam ipse vel optare vel sperare potuerit. Hunc Virum, et tempore quidem peropportuno, denuo SIBI doctorem elegit SCHELIVS, eumque sedulo audivit, et serenam in mente lucem, caligine discussa, exoriri sensit, et ad limpidissimos philosophiae fontes delatus, reperit tandem, ubi pasceret animum, omnis doctrinae cupidissimum. Neque unquam etiam IPSVM poenituit, *Wolfii* scripta in manus summis, legisse, expendisse, dicere crebro solitum, *hanc WOLFII dotem esse, ut, quum alii scriptores crebrius evoluti adferant satietatem, WOLFIVS nunquam legi satis relegique possit.* A tanto etiam Viro multis cumulat'us est NOSTER tenerrimi favoris signis, nec omnino nulla prolixae cuiusdam Illius in IPSVM benevolentiae documenta exstabant, inter quae certe postremum non est, quod assiduis monitis ardorem discendi conservare studuerit, eumque aluerit, auxerit. Quanquam enim *Wolfius* non dubitaverit, SCHELIVM, à puero studiis humanitatis et philosophiae mirifice delectatum, haud quaquam à recta via posse deflectere: amor tamen IPSIVS ipsi veluti imperavit, ut currenti, ut in proverbio est, calcar saepiuscule adderet, et paterno fere adfectu officii SVI admoneret, hortatusque est, ut cogitaret, ea EVM esse aetate, qua, si sementem facere neglexerit, perparce olim meteret, *et frustra* (ut Virgilius de ignavo colono loquitur) *alterius magnum spectare debeat acervum.*

Adiecit

Adiecit procul dubio Doctor ille totius generis humani, spei et votis propinquorum amicorumque expectationi satisfacturo, IPSI opus fore pertinaci industria opera et labore: exempla forte maiorum IPSI ante oculos posuit, qui dignitates maximas adepti sint, quorumque vestigia, Themistoclis instar tropaea Miltiadis intuentis, persequi IPSVM deceat, neque IPSI, si his paria faciat, paria negatura fore praemia. Omnem itaque lapidem NOSTER movit, ut tanti praeceptoris monitorisque integerrimi, candidissimi, expectationi responderet, neque in litteris tantum maiores indies progressus faceret, sed laudem etiam virtutis studiose quaereret, tueretur, augeret. Doctrinam enim sine virtute inane nomen esse, dum optime perspectum haberet, eandem à teneris SIBI maximopere commendatam habuit, dilexit, coluit, plurisque aestimavit, quam caetera omnia, quae vulgus admiratur. Vtramque propterea provide et cum cura singulari coniunxit, et *tempus*, quod *multi* ad otium, *plurimi* ad voluptatem, *non pauci* ad corruptelarum illecebras *vel* naturae, *vel* pravae consuetudinis vitio transferre consueverunt, IS instinctu divino ac domestica commitione ad laborem, ad studia, et ad virtutes omni contentione animi totus transtulit. Quum enim in animum induxisset SVVM, nullam profapiae antiquitatem aut gentis splendorem quemquam tantum honestare, quam animum excultum illis artibus et virtutibus, quibus vera, non fucata, gloria comparatur, quaeque non alieno, sed suo, nitet splendore: nihil curae, industriae et laboris praetermisit, ac diligentissimum SE praebuit in versandis nocturna diurnaque manu illis sapientum hominum monumentis, ex quibus haec hauriuntur, neque taedia quaevis devitavit ad quaerenda pulcherrima ista bona, ut IPSE SE huius voti compotem faceret.

Eo animo denuo quoque ingressus est amplissimum universi iuris campum, ac in emetiendo duces habuit supra laudatum *van den Velde*, *Ottonem Philippum Zaun-*
F 2
schlifferum,

XXIII

schlifferum, Ioannem Guilielmum Wäldtschmidium, et Ioannem Fridericum Hombergkium zu Bach, Celeberrimos eo tempore Marbürgenfium Iureconfultorum Quatuorviros, quos diligentiffime fructuofiffimeque audivit, quorumque omnium favorem SIBI conciliavit, quibuscum et ita femper vixit, ut aliis tanquam exemplum induftriae, modestiae, continentiae, frugalitatis, omnis denique virtutis ab iis proponeretur. Dici certe plane non potest, quanta opera et fedulitate, quanta adtentione animi, quantoque ftudio indefeffo perfcrutatus fit, pertractaveritque bonas artes, imprimis iurisprudentiam tum romanam, tum germanicam, tum publicam, tum clientelarem, tum illam, quae de facris et de criminibus fpeciatim agit, tum denique eam, quae artem, lites in foro tractandi, docet. Senuerat enim optime, IPSVM non tam privatae utilitatis cauffa difcere, quam potius à republica patria quafi in hanc ftudiorum militiam confcriptum effe. Vt enim belli temporibus defendenda eft armis respublica; ita pacis tempore haec domestica militia retinetur, quae religionem, iudicia et univerfam civilem difciplinam continet. Iudicatu igitur facile eft, IPSVM, quoties libros SVOS confpexerit, evolverit, legerit, cogitaffe non fecus ac milites arma IPSVM tractare, reipublicae fumme neceffaria; immo porro cogitaffe, IPSVM in ftatione à republica patria collocatum effe, ad optimas res in vita olim retinendas, EVMque gratiffimum Deo officium facturum effe, fi ad hanc militiam SE gnaviter atque follerter, et impigre, et enixiffime praeparaverit.

In hac Academia itaque ftrenue fortiterque militavit per integrum quadriennium, probe confcius, ignavia neminem immortalem factum, atque *Hesiodum* nihil effe mentitum dicendo, *Deos ante virtutem poffiffe fudorem, et non nifi per afpera iri ad astra.* Onera igitur laborum academicorum libens lubensque, immo cum voluptate per omne illud tempus, rariffimo certe exemplo, nunquam non fufcepit. Immo eo memorabilius id eft, eoque dignius, quod

quod posteris innotescat, quo certius omnibus constat, non facile quemquam ultra triennium, aut quadriennium, aut quinquennium in Academiis commorari solere; quum plurimi opinantur, longiorem moram sibi detrimento fore, et solidam cognitionem rerum usui adversari. Quod sicuti à falso proxime abest: ita id inprimis operam dedit NOSTER, ut ne praesumptae huic opinioni locum daret, sed coepto semel tramite decurrens ipso facto ostenderet, quantum inter umbram eruditionis, et doctrinam ipsam, differentiae intercederet. Neque enim vitae discit, qui, aut nihil, aut parum, discit: quin ita potius partienda videntur vitae nostrae tempora, ut nonnihil speculationibus tribuendum sit, ante quam in forum aut in curiam cum fructu sese conferat quisquam.

Otio liberali, tot annis in studio, potissimum legum, confumto, nullum honestius propositum esse praemium laborum SCHELIVS bene noverat, quam, editis doctrinae speciminibus consuetis, sollemnes in iure honores non ambire magis, quam impetrare meritissimos; illustrem Iure consultorum Ordinem modeste adiit, atque Illi desiderium suum de summo in iure honoris gradu adpetendo, capeffendoque ea, qua par est, observantia exposuit. Ad examina igitur admissus solita studiorum experimenta subiit, et ad quaestiones ex variis iuris doctrinis institutas promte, apte, docte et ita respondit, ut spem, opinionem et expectationem, quam SIBI studiorum assiduitate et praeclaris ingenii dotibus conciliaverat, sustinuerit, five etiam superaverit. Postquam etiam ad diem XXIII. Febr. A. O. R. MDCCCXXVIII. disputationem inauguralem *de portione statutaria Hamburgensi ad Part. III. Tit. 3. artic. 8. Statut. publico et solemni Academiae Procerum examini submisisset*, eamque sine Praefide masculè defendisset, atque dein in examine, quod vocant, rigoroso optime quoque stetit, summi in iure honores, Doctoratum vocant, adclamantibus omnibus et cum laude non vulgari, sed insigni potius,

G

in

XXVI

in IPSVM delati sunt, quemadmodum litterae, in membrana scriptae, et Facultatis iuridicae sigillo munitae, probant; quasque hoc congruo loco inferendas duximus.

Decanus et reliqui Doctores

Facultatis Iuridicae in Academia Marburgensi

Lectori Benevolo

S. et O.

Merito fane atque optimo iure laudandi sunt illi, qui liberalibus studiis, quae ingenium alunt, iudicium acuunt, moresque ad omnem vitae honestatem informant, totos sese dediderunt, ita ut nec otio ab iis sese abstrahi, nec voluptate avocari patiantur. At quibus non laudibus ornandi, quo non honore digni censendi sunt, quibus ea felicitas contigit, ut asperum hoc et laborum atque sudoris plenum iter, adiuvante divini Numinis auxilio, conficere concessum fuerit? quibus hanc ad omnia summa ducentem viam emetiri datum est, quam omnes illi ingressi sunt, qui unquam inter eruditos existimationem aliquam consecuti sunt, partasque opes, doctrinam scilicet, eruditionem et veram solidamque virtutem haud fallacibus iudiciis aequis iudicibus comprobarunt. Has laudes et honores ultro tribuimus, quem propius novimus, et cuius egregias animi dotes diligenter perspectas habemus, *Nobilissimo et Pereximio Dn. Martino Hieronymio Schele, Hamburgensi, Viro spectatae eruditionis, et vitae laudatissimae, parentibus nato honestissimis.* Hic enim cum in Academia Hallensi studio iuris strenuo operam dedisset, in Academiam nostram, quae Marburgi est, sese contulit, et inter cives academicos receptus a nobis petiit, ut ad examina consueta pro impetrandis summis in utroque iure honoribus admitteretur. Admissus igitur ille primum fuit ad Tentamen, ut vocatur, et omnium suffragio impetravit facultatem pro Licentia, vel quod idem est, pro gradu ad summos in utroque iure honores ac privilegia obtinendos, absque Praefide disputandi. In hac disputatione d. 23. Febr. huius Anni 1728. *de portione statutaria Hamburgensi* habita, quam conscripsit elaboratissima, ad argumenta sibi ab Academiae Rectore et reliquarum Facultatum Professoribus promptissime et apposite respondit, solideque illa resolvit, ac proinde omnium iudicio dignus habitus fuit, qui ad reliqua examina, Rigorofum quod vocant et publicum, admitteretur. In Rigoroso, quod subiit die 25. Febr. utrumque textum sibi iniunctum; ex Iure civili nempe *L. XI. Cod. Mandati*, ex Iure vero Canonico *Cap. 24. X. de sponsalib.* eleganter et docte resolvit, et defendit. In Publico tandem examine perfectus, quos in Iurisprudencia et reliquis scientiis universis Academiae

miae Proceribus ita comprobavit, omniumque expectationi adeo satisfecit, ut dignissimus sit habitus, cui Licentia, pro summis in utroque iure honoribus, quocunque liberet tempore, capeffendis concederetur. Itaque *Nobiliss. Dominus Martinus Hieronymus Schele*, suffragante Magnifico Academiae Pro-Rectore, *Iohanne Christiano Kirchmeyero* S. S. Theologiae Doctore et Professore, ac Consiliario Principis Hassiaci Ecclesiastico meritissimo, nec non Senatu Academiae universae, consentiente auctoritate Invictissimi Imperatoris et Sereniss. Principis Hassiae, ex potestate, qua pollet, Vir Magnificus et Praenobilissimus Dominus *Iohannes Wilhelmus Waldschmid* I. V. D. et Prof. Ord. Academiae Pro-Cancellarius et Regiminis Principalis, quod Marburgi est, Consiliarius, à Promotore rite designato Viro Ampl. et Consultiss. Domino *Ottone Philippo Zaunschliffiero* I. V. D. et Professore, primum Licentiatus fuit renunciatus in Consistorio Academico, ipsique Facultas capeffendi summos in utroque iure honores doctorales concessa fuit. Deinde vero cum honores etiam doctorales sibi conferri petiisset, ab Amplissimo Domino Promotore, potestate Caesarea et Principali, à Magnifico Domino Pro-Cancellario impetrata, in Consistorio Academico, frequenti Procerum Academicorum confessu, iureiurando consueta formula, praeeunte Ministro publico prius praestito, Calendis Martii Vtriusque Iuris Civilis et Canonici Doctor creatus et renunciatus, ipsique potestas concessa fuit, Iuris scientiam profitendi, illud interpretandi et docendi, de eo respondendi, caeteraque in universum sine impedimento peragendi, et obeundi, quorum potestas Doctoribus Iuris lege, vel more, tributa est. Illud quoque ei largitum fuit, ut honoribus, privilegiis, immunitatibus et praerogativis omnibus ipse utatur et fruatur, quibus ad hoc honorum Academicorum fastigium evecti fruuntur. Haec itaque rite et solenniter fuisse gesta et peracta, litteris hisce Facultatis Iuridicae Sigillo munitis testamur, Nobilissimo et Consultissimo Doctori felicitatem faustaue omnia adprecari. Signat. Marburgi Cattorum Calendis Martii Anno 1728.

Decanus et reliqui Doctores ac Professores
Facultatis Iuridicae Marburgensis.

Ex ipsa autem hac SCHELII dissertatione inaugurali fati elucet, in iure communi et iure germanico universali non tam praeclarum EVM collegisse thesaurum, sed, quum patriae imprimis prodesse studuerit, sollicitum EVM quoque quam maxime fuisse, ut eius etiam addisceret iura, bene gnarum,

XXVIII

gnarum, turpe esse causas in foro peroranti ius, in quo versatur, ignorare. Certe hic libellus academicus non minus raritate materiae, quam in foro maxime utilitate ac imprimis elaborationis etiam diligentia et elegantia oppido se omnibus commendavit, et vel iure suo se quoque commendare poterat. Sicut enim, qui tritas et ubivis obvias, ab aliis ad nauseam usque expeditas, ad disputationis, inauguralis praefertim, incudem revocant materias, se ultra vulgarem vix sortem sapere, certe parum ingenii, nec plus iudicii se habere, compilandi aliorum lucubrationes felicitate prae aliis gaudentes, probabili ut plurimum prodere videntur argumento; ita contra hi ingenii connatos ignes ac multiplici lectione praeparati exercitatieque iudicii acumen omni numero absoluto probant documento, qui, ut NOSTER, in scenam disputatoriam exarsciata politura ac congrua dispositione ea producant, quae a nemine ad hoc usque tempus praerepta, indeque plagii suspicione et increpatione vacua, ex patriarum legum monumentis incredibili fere industria collecta, iuris regulas generales, subinde emergentibus quotidie casibus, optimo iudicio adplicatas sistunt, quibusque ex talibus laboribus non modo condigna acquiritae in Academiis rarioris suae eruditionis laurea obvenire potest, quam quoque publico omnium calculo concelebrata adprobatio certo obvenit. Ita igitur, honorifico Doctoris titulo auctus SCHELIVS, maiores SVOS praeclare meritos rerulit, et omne ab ipsis partum decus atque in SE transmissum splendorem non conservavit modo, sed novis subinde etiam iisque plurimis cumulavit gloriae et fortunae ornamentis ac incrementis.

Hac ratione studia praeclarissima adgressus est SCHELIVS, continuavit, finiit: quo ipso tria maxime est consequutus, insignem laudem, magnam expectationem, et certam, quae falli nescia est, amplissimorum spem praemiorum. Tanta enim est Summi Numinis bonitas, ut rectam hominibus mentem divinitus inspiret, ut exsuscitet animos

ut

ut ad rem gerendam incendat, *ut* bene gerendi rationem ostendat, *ut* viam muniat, *ut* conatus adiuvet, solersque studium ac laborem improbum large atque amplissime remuneretur. Hic certe honor in utroque Iure summus, in IPSVM auspicato collatus, ab eo tempore coepit Virum ostendere, qui talia eruditionis virtutumque suarum specimina publice exhibuit, ut non dignitas Viro, sed Vir dignitatis fuerit ornamento.

Antequam vero in enarrando vitae, quod Deus SCHELIO NOSTRO honoratum, et reipublicae maxime salutare concessit, curriculo pedem ulterius promoveamus, è re omnino videtur esse, ut moneamus, SCHELIVM non semper per id temporis spatium, quod Halae tam laudabiliter consumpsit, firma satis atque integra valetudine gavisum, sed ad eam, tum tuendam, tum restituendam, coactum fuisse, aestate anni vigesimi tertii Lauchstadium excurrere, ibique aqua fontana percelebrata uti, quo etiam feliciter effectum est, ut mox ex incommoda valetudine emerferit, potueritque alacriori animo urgere studia, quibus totus erat intentus.

Gestiebat etiam animus, discendi percupidus, peregrinas lustrare regiones. Perspiciens enim, quid et quantum ad solidiorem eruditionem mentisque perfectionem conferat, cum pluribus, virtute et doctrina eminentibus Viris, propius conversari, utile SIBI fore duxit, per aliquod tempus in Aulas, potissimum vicinas, Hanoviensem, Moguntinam, Palatinam, civitatesque illustres Giesam, Wetzlariam, Francofurtum ad Moenum, Darmstadium, Manhemiam, Heidelbergam, et Argentoratum contendere; quod iter etiam vernali tempore anno vigesimo quinto expedit. Anno subsequente opportunitatem bellam nactus est, quae IPSI perquam grata se obtulit, et quidem, vere iterum ineunte, per amplam Germaniae partem iter instituendi, et, per Brabantiam via facta, in Galliam penetrandi, celebriores civitates, arces, Academias salutandi, pro temporis ratione

H nonnunquam

XXX

nonnunquam subsistendi; bibliothecas perlustrandi, adeundique conveniendique viros doctos, et congregandi cum sapientibus alieni soli, ut scilicet prudentiae regulas, quas ex artis praeceptis collegerat, vivo clarorum virorum exemplo illustraret. In toto hoc iucundissimo itinere, quod non sine fructu maximo denuo confecit, id omnium acceptissimum SCHELIO fuisse, quilibet, vel me non monente, intelliget; quod comitem illius habuerit indivulsum fidissimumque Achatem adfinem SVVM amicissimum VINCENTIVM RVMPFIVM, Perillustrem atque Magnificum per undecim et quod excurrit annos Consulem Gravissimum, qui summam ultra quadraginta quatuor annos de patria republica immortaliter est promeritus; hodieque curam nostrae nostrorumque felicitatis, tranquillitatis, conditionis et incrementi suscipit providentissimam, pro CIVIS salute, quae cum communi totius nostrae reipublicae salute quam arctissimo vinculo cohaeret, merito CIVES ardentissima vota nuncupant, ut Deus EVM non solum salvum, incolumem, vigentem, florentem ac omni felicitatis copia beatum per Nestoreos annos in reipublicae nostrae commune commodum fervet ac tueatur; verum quoque ut antiquissima, ex qua ortum ducit, et maxime illustris familia nunquam moritura gloria, prosperitate, rebus secundis et bonis omnibus exsplendescat, augeatur, floreat, atque in omne aevum perennet. Huius itineris, sumtuum laborumque in eo conficiendo exantlatorum tantum abest, ut IPSVM unquam poenituerit, ut de fructibus potius, quos ex eo perceperat, laetissimo animo SIBI saepissime gratulatus fuerit. Quod ipsum certe SCHELIO laudi cessit nunquam non maxime, potissimum, quia non nisi eo animo peregre profectus est, quam ut severius in studiis proficeret, ex literatissimorum hominum colloquiis eruditionis copias, quas iam cumulatissime possidebat, augeret, amplificaret, ac ingenti hoc scientiarum thesauro locupletatus, patriae amantissimae, cuius commodis atque utilitatibus SE totum devovere

devovere iam pridem decreverat, idoneus redderetur. Et negare sane non licet, quin eiusmodi consuetudo, quae cum aliis, et imprimis cum viris doctis, intercedit, hoc boni habeat, ut iudicium vacillans firmet ac erigat, doceatque, nosmet quasi intra nos conclusos foras progredi, et mentis aciem non iam unius civitatis aut populi finibus, sed totius orbis ambitu, metiri.

Confecto ita, uti modo memoravimus, feliciter studiorum peregrinationumque studio, cursuque, in patriam salvus et multum exspectatus a propinquis atque amicis omnibus rediit, atque SVI officii esse statim putavit, pro omnibus animi corporisque viribus patriae succurrere. Foro igitur SE adplicuit summo studio et prolixa voluntate: consilia, prouti requirebantur, saluberrima aliis dedit, eosque, qui consulerent IPSVM, ipso facto suadendo facile adduxit, ut ILLVM in reforensi longe peritissimum spectatae fidei et integritatis, simulque modestissimis moribus praeditum esse, suspicarentur. In scriptis etiam causas tam luculenter et solide, tanta quoque facundia movendique potentia egit, ut omnes sine discrimine eximias ILLIVS dotes vehementer laudaverint. Amplissimus vero Senatus dexteritatem EIVS in agendis pertractandisque causis et negotiis forensibus brevi satis habuerit exploratam. Inde quoque factum, ut, quum in Iudicio inferiore Praeses secundarius eligendus esset, NOSTER Viro Nobilissimo, Amplissimo, Consulissimo CHRISTIANO DRESKY ICTo per celebri, eximio dexterrimoque, postea Senatori dignissimo, meritorumque gloria cumulatissimo, cuius memoriam in filiis, duobus ICTis, tertio Medico, vestigiis paternis strenue insistentibus, et in filiabus, ex voto elocatis, conservari, boni quilibet magnopere laetantur, unanimi Patrum Conscriptorum consensu ad diem XXVIII. Febr. anno vigesimo nono successor datus fuerit, annoque sequenti Praefidis primi provinciam in eodem honorato atque spectabili CIVIVM Collegio obtinuerit: in qua sparta ornanda SCHELIVM totum fuisse, omnemque

XXXII

omniumque operam atque diligentiam adhibuisse, ut iustitiae laudem, omni numero absolutam, reportaret, atque amorem sincerum gratumque erga patriam animum ostenderet, quum plures recenti etiam nunc tenent memoria, superfluum omnino videtur, haec quoque BEATI VIRI merita prolixius praedicare. Neque interea desit, sollicite porro quaerere omnium doctrinarum adiumenta, litterisque SE quasi totum involvere, et omni, quidem animi impetu, qui fervoris usus ad omnes non modo virtutes, sed reliquas etiam humanae vitae actiones, permagnus est. Qui enim contentione animi, quicquid agendum est, gerit, adhibetque rebus ardorem, solerti consilio munitum, profecto nihil nisi magnum atque excellens administrare poterit. Absque autem illo animi impetu nunquam contingit, ut quisquam solidam adsequatur gloriam, cuius haud exiguam partem ita nunc iam erat consequutus SCHELIVS, velut integram paullo post certissime consequuturus.

Ab hoc tempore IPSIVS virtus, animique candor et ampla lateque patens eruditio sponte sua in omnium iam incurrebat oculos, et Procerum Omnium Ordinum amicitis dignum praestabat, minimeque Patres Patriae latere poterat singularis SCHELII in omne litterarum genus propensio, qua olim non honori tantum, sed exemplo quoque fuit in academiis et peregrinationibus, prudenter satis institutis; neque ignotum Iphis fuit, quo semper coruscabat, virtutum et iustitiae imprimis studium: proinde nulli quoque dubitarunt, quum Vir Nobilissimus, Amplissimus et Consultissimus ARNOLDVS WILCKENS I. V. L. et Senator longe meritissimus acerba ac praematura morte praereptus esset, SCHELIVM ad diem IV. mensis Augusti anno huius saeculi tricesimo in illius locum surrogare, atque in Ordinem Senatorium Illustrem, bonis omnibus plaudentibus, cooperare, negotiisque maximis aequè ac gravissimis admoveat. Et egregia quidem res sane est, laudari à laudatis, thesaurisque pretiosissimus, qui non, quemadmodum caetera rerum

rerum humanarum caduca atque inania sicuti originem, ita finem quoque suum fortitur; sed sibi usque constat, et fert aetatem, ita, ut nulla vetustate aboleri, nec ullis interire saeculis possit. At vero ab Ornatissimis ornari, id demum bonum omni exceptione maius nuncupari meretur, divitiasque adeo omnes, et quicquid praeterea praeclarum censeretur, multis parasangis exsuperat atque post se relinquit. Vtrumque expertus est piae memoriae SCHELIVS NOSTER, qui, licet ambitionis omnis longe alienissimus inveniretur, dum vixit, à laudatissimis Reipublicae nostrae Proceribus laudatus, atque ab iisdem Ornatissimis Viris ornatus est, atque post pium ex hac vita discessum etiam nunc laudatur merito, ornaturque.

Patentiorum iam campum nactus, et in hunc locum tamquam theatrum magis editum productus, ingenii animique dotes et maiorem imprimis SVAM doctrinam atque prudentiam cum maximo CIVIVM commodo largissime profudit, et in omnibus ita SE gessit, ut facile cuilibet adpareret, nihil SIBI magis curae cordique esse, quam ut numeros omnes Optimi Senatoris compleret. Hanc enim spartam summa cum laude et gloria ornavit ultra annos viginti. In procurationibus, praefecturis, praesidiis, aliisque muneribus, quae à Gravissimis Senatoribus alternis vicibus potissimum exsequenda sunt atque peragenda, obeundis riteque expediendis sedulitate, vigilantia, constantia, fide atque auctoritate non facile ulli cessit. Singula iam uberioribus persequi, nihil nunc expedit: licet omnia, molestissima etiam, non solum in SE haud gravatim susceperit, verum forti quoque animo eoque invicto sustinuerit, expleveritque studio, cura atque sollicitudine incredibili, laudabili; iuvabit tamen speciminis veluti causa exempla aliquot hic subicere, eaque praecipua negotia paucissimis commemorare, quae tum in ipsa civitate, tum etiam extra urbem magna voluntate et animo libenti promte obiit, atque digne satis sapienterque exsequutus est.

XXXIII

Quod vere olim dixit *Cicero*, *omnes omnium civium non fortunas modo, sed dignitatem, existimationem et salutem eorum, qui IUDICIA exercent, fidei religionique commissam esse*: hoc Senatoribus, illis praesertim, qui totius Amplissimi Senatus vices gerendo ius dicunt, iure meritoque tribuendum est, *tum* propter consiliorum gravitatem, munerisque adeo splendorem, *tum* etiam propter iustitiae administrationem, qua neminem laedere laedique sinunt, unicuique suum ut tribuatur, sine personarum odio, et sine earundem favore, prospiciunt, quaque malos cives vel gravioribus poenis adficiunt, vel lenioribus castigationibus meliores reddere adlaborant; bonos autem eorumque bona facultatesque tuentur, conservant, et hac aliave quavis ratione totius omnino reipublicae commodum, emolumentum, salutem, felicitatemque promovent. Et quis nostrum nescit, aut nescire potest, SCHELIVM per biennium illud, quo annis quadragesimo primo et secundo IPSI *Praetura urbana* demandata fuit auctoritate publica, eam ita administrasse, ut iure optimo maximo SIBI vindicaverit titulum iustitiae antistitis iustissimum, vigilantissimum, prudentissimum, aequissimum, et Virum bonum, qui, Flacco interprete,⁸⁾

confulta patrum, qui leges iuraque servat;

Quo multae magnaeque secantur iudice lites.

Praebuit enim SE in tam arduo tamque gravi munere talem, qualem omnes exoptant, intrepidum, constantem, sincerum, et inexpugnabilem auro, impigrum, patientem, quique unus et idem omnibus aequali lance ministravit opem, quique, ut poetae fuccinere liceat,

Iudicat auditos placide, nullisque movetur

Terreturve minis, nec prece, nec pretio.

Mirum igitur videbitur nemini, quod inde factum sit, ut, aucta bonitatis iustitiaeque aequitatisque amoris fama, praeconem eius indefessum totam paene rempublicam nactus fuerit.

Post

Post quadriennium, ipso die Matthiae Apostoli annihuius saeculi quadragesimi sexti Praetura agrorum suburbannorum, quibus *Bill* et *Ochsenwerder* nomen est, in *SCHELIVM* fuit translata. Quum autem ex difficili morbo decubuiisset, nec ita multo post placide occubuiisset die vigesimo quinto mensis Maii eiusdem Praeturae Praeses, Vir splendidissimis natalibus ortus et genere adprime probo, Nobilissimus, Amplissimus, Prudentissimus *ALBERTVS SCHVLTE*, Senator Gravisimus longeque meritisimus; et post fata etiam non nisi honore, cineribus suis debito, nominandus, cuiusque memoria hodiernum viget floretque in Filio eiusdem nominis, *ICto Eximio* et Senatore itidem vere nobili et splendidissimo, qui magnis suis meritis ultra viginti et tres annos patriam rempublicam egregie ornat, et ut diutissime ornet, augeat atque amplificet, boni omnes pie precantur, et pro salute simul Filii unici Iuris Consul-tissimi et tota gente veteri et inclyta vota fundunt amplissima, *SCHELIVS NOSTER* administrationem huius Praeturae suburbanae statim in *SE* suscepit: qua in re silentio dissimulare nolumus, inopinatum hunc laudati *SCHVL-TENII* obitum Perillustri et Amplissimo Senatui ansam prae buisse, ut die octavo Junii anni supra memorati per *Conclusum* constitueretur:

Das künftighin, wenn der älteste Land-Herr vor Johannis versterben möchte, so dann der jüngste Land-Herr; wann aber dergleichen Sterbfall nach Johannis sich begeben würde, Dominus Ex-Prætor Provincialis die Land-Prætur wieder übernehmen solle.

Neque hæc etiam Praetura *SCHELII* dictorum prædiorum nostrae civitatis laude omni, vigilantiae imprimis et iustitiae, caruit. Nunquam tristis, nunquam acerbus in iudicando fuit, aut trepidus aut meticulosus, ne forte eorum saltem animos, contra quos statuit, offenderet. *SCHELIVS* enim, quum nulla gratia, nullis opibus, nullis precibus permoveri unquam potuerit, quin gravissimis iusti et aequi custos et vindex esset: ita tamen illam iustitiae dexteritatem leni-

XXXVI

tate et mansuetudine quadam temperare fuit solitus, ut ne ii quidem, contra quos pronuntiaverat, cur ILLI succensere possent, invenirent. Merito miramur magnam hanc SCHELIANI ingenii vim, eas virtutes, quae diversissimae atque adversae prope inter se esse creduntur, ita conjungendi, ut non alteri solum altera non officiat, sed et magno etiam sit ornamento.

Ex iudicio intelligentium Virorum eorumque sententia gravius munus nullum potest mandari docto, prudenti, fortique Senatori legatione; siquidem, qui publico civitatis nomine ablegantur, illi non iam particulam reipublicae, sed totam ipsam rempublicam suis prope humeris sustinere, nec privatam solum Senatoris auctoritatem secum ferre, sed totius Senatus Civiumque gravitatem maiestatemque Reipublicae universae videntur: neque aut industriam tantummodo, aut diligentiam adferre debent, sed sapientiam, eloquentiam, nitorem dignitatemque, fidem, atque animi magnitudinem tantam, quantam ipsa negotia Illis commissa, salutariter administranda, desiderant. Eiusmodi legationem, Illustris et Amplissimi Senatus delectus decreto, cum LVCA VON SPRECKEISEN, tum Senatore Gravissimo, Consultissimo, postmodum Consule Perillustri atque Magnifico, cuius virtutes maximis in Rempublicam nostram meritis, dum viveret, illustrabantur, anno huius saeculi trigesimo quinto SCHELIVS NOSTER obivit, suscepit, confecit feliciter. Advenerat enim tunc in terras, quas in Saxonia Inferiori possidet, haereditarias Potentissimus Magnae Britanniae Rex et Fidei Defensor GEORGIUS II cuius de felici et auspiciatissimo adventu congratulandi, et aliorum gravissimorum negotiorum expediendorum causa Duumviri hi Oratores misi sunt Hannoveram, quo etiam praesidio divino muniti die vigesimo septimo mensis Iunii profecti sunt. Clementer a Rege Clementissimo, et comiter ab Aulæ Regiae et Electoralis Purpuratis atque Proceribus Fulgentissimis excepti mandato officio oratione

tionē gravi, et quae summam venerationem spirabat, defuncti sunt, rebusque etiam reliquis optime confectis, ad finem vertente Septembris mense, salvi inde sospitesque redierunt.

Inter varia illa munera, quae Senatoriam et concomitantur et sequuntur dignitatem, quaeque alia ex aliis SCHELIO fuere imposita, tacitum relinquere non possumus, IPSIVS etiam adcuratori et administrationi commissam fuisse Praefecturam Ritzebüttelensem. Susceperat in SE hoc munus anno huius saeculi quadagesimo primo, ad sexennium, ex more recepto, administrandum Nobilissimus, Amplissimus et Prudentissimus PAVLLVS IENISCH, Senator Gravissimus, et post fata etiam ob praeclaras animi dotes, pietatem imprimis probitatemque et integritatem dignis laudibus exornandus, et superstes etiam nunc in florentissima familia, nominatimque in Filio natu minore EMANVELE, Senatoria itidem dignitate splendidissima corruscante, quem bono publico Deus servet quam diutissime. Sustinuerat illud munus per quatuor et quod excurrit annos modo laudatus Praefectus, et ita quidem, ut dexteritatem, attentionem, candidum in omnes amorem, fidemque patriae debitam in omnium animis reliquerit testatissimam; quum inopinato anno huius saeculi quadagesimo quinto mense Aprili ex morbo decumbere coeperit.

Id postquam ad aures SCHELII pervenisset, cuius sororem uterinam ANNAM MARIAM, IOANNIS IOACHIMI VOM KAMPE I. V. Lti celebratissimi et AGNETAE RVMPLAE, matronae spectatissimae, filiam, foeminam singularis virtutis et exempli IENISCHIVS thori sociam eamque foecundissimam habebat, statim constituit, graviter aegrotantem ad finem SVVM invivendi. Ingressus confestim est iter et confecit, offenditque IPSVM nimis infirma atque aegerima valetudine esse, quem fido et tenero amoris adfectu à teneris dilexerat. Et quamvis spes aliqua adfulgeret, fore ut à morbo SE confirmaret, vim tamen morbi in SE

K

irruere

XXXVIII

irruere sensit, lentis etiam passibus ad mortem processit, perque eam ad veram vitam inter adstantium preces et officia, hora prima matutina die vigesimo tertio mensis Maii, caeli bonorumque aeternorum valde cupidus, penetravit. Obitus hic imperatus effecit, ut SCHELIVS longius detineretur Ritzebütteli, quando, ex consilio Perillustis atque Amplissimi Senatus, in IPSVM, non tamen invitum, partes Praefecti Ritzebüttelensis eo usque deferabantur, usque dum denominatus is esset, qui Vicarius per tempus, viduae ex observantia residuum, huic muneri succederet. Gravitas interim rei moram adtulit, interiecitque, ne SCHELIVS ad patrios lares reverti prius potuit, quam Vir Praenobilissimus et Iuris Consultissimus PETRVS AM-SINCK I.V.L. (et postmodum Reipublicae patriae Syndicus Magnus, decus gentis suae, ut antiquissimae ita et florentissimae, Vir solidae magnaeque eruditionis, maioris firmatque immo acerrimi iudicii, maximi candoris et antiquae fidei, dura satis atque acerbissima fati, aut rectius naturae, lege, morte nempe praematura, patriae praereptus) quem IENISCHII vidua prae aliis Amplissimo Senatui commendaverat, auctoritate ILLIVS vicariam operam impendere designatus nuncupatusque, et à SCHELIO NOSTRO sub initium mensis Octobris huic muneri longe honoratissimo, simulque gravi et arduo, solemni ritu inauguratus fuit. ⁹⁾

Anno autem et dimidio elapso, nimirum anno quadragésimo septimo SCHELIVS NOSTER ad spartam Praefecti, proprio nomine et iure capeffendam, iterum Ritzebüttelium venit, ¹⁰⁾ eoque munere, quamvis satis molesto, laudabiliter est perfunctus, effecitque omne id rectissime, quod

⁹⁾ Fidem dictis conciliabunt facile documenta publica, ex quibus haec desumpta sunt, ut proinde emendari ex his commodè possint, quae immortalis memoriae Vir et Editor der Sammlung der Hamburgischen Gesetze und Verfassungen Tom. XI. pag. 745. non satis accurate notavit, enarravitque.

¹⁰⁾ Quae modo laudatus Editor l. c. pag. 730. seqq. sub Rubris von der Succession der Hauptmänner auf Ritzebüttel; von der Verbindung zur Amtmannschaft, und von dem solemnen Auftrag und Installation zur Amtmannschaft sollicitè collegit, atque ordine, pro more suo, id est, iusto exposuit, hic omnino evolvi et legi merentur.

quod SVARVM partium esse, optime cognoverat: quin-
 imo hic quoque virtutes ILLIVS sublimiores, quibus per
 omnem vitam excelluit, *animi moderatio*, cuius velut freno
 impetus animorum, a fortuna stimulatorum, coercentur, ne
 exerrent, atque hominem ab honestatis tramite ad prae-
 cipitia superbiae atque inhumanitatis deferant, et *beneficentia*,
 qua necessitatibus aliorum et fortunis etiam communibus op-
 portune atque cum iudicio succurritur, quamque exercere
 nihil aliud est, quam communis indigentiae praebere se
 auxiliare velut Numen, et cuiusvis calamitatis obviae be-
 nignissimum sospitatorem, et *patientia*, et *mansuetudo*, et
charitas, ex quibus aliae innumerae oriuntur, maxime emi-
 nuerunt: nec aliquis in tota Praefectura repertus unquam
 est, qui eas in IPSO non agnoverit, non praedicaverit, non
 fuerit miratus; adde, quod longe maius est, qui earum non
 ipse exstiterit testis locupletissimus. Neque negari etiam ne-
 quit, quicquid EVM, quae Praefectum, egisse, egisse pruden-
 ter. *Prudentiam* enim civilem, id est, tractandi regendique
 subditos peritiam, eorumque negotia dextre administrandi
 probe didicerat, SIBIQUE adquisiverat *doctrina*, *conversa-
 tione*, et *usu*. Noverat etiam, singula quidem non omnino
 ineptos ad obeunda civilia munia reddere posse, sed simul
 noverat, tum demum perfectum vere reddere Praefectum,
 quum universa adfunt. Non ignorabat, *usu* solo qui pol-
 lent, in illis quidem rebus, quas ante iam experti sunt, facile
 consilia invenire et exsequi; sed, quando novum et infoli-
 tum quid supervenerit, plerumque haerere atque angere,
 neque haud difficulter extricare se posse, nisi plane, quod
 paucissimis datum est, insigni et mirifica quadam naturae
 bonitate sint praediti: ne dicamus, hoc incommodo labo-
 rare experientiam, quod, ut Poëta canit, *seris demum ab
 annis veniat, nec praeceptis tradatur*. Cognitum habebat
 atque probe perspectum, *conversazione* multum iuvare
 posse experientiam propriam, tamen, si destituta sit litte-
 rarum adiumento, imperfectam saltem gignere notitiam:

XXXX XX

quia fieri non possit, quin, his praefidiis solis freti munitique, saepe cespitent, atque (quod nisi per doctrinam satis perceptos habere non possunt) fines honesti et inhonesti, utilis et inutilis, transiliant. Perpulcre denique noscebat, *eruditionem*, usu proprio et consiliis Prudentum destitutam, plerumque tam ad inveniendam consilia, quam ad exsequenda, quae bene consulta sunt, plane non sufficere, et persaepe esse ineptam. Prorsus igitur de hac veritate convictum fuisse SCHELIVM, omnes novimus, eum nimirum Virum prudentem demum atque ad tractanda salutariter publica negotia idoneum dicendum esse, qui animum *doctrina* imbuerit, *conversazione* firmaverit, *usu* perfecit. Huic virtuti, qua splenduit, adiunxit arctissimo veluti vinculo *sapientiam*. Si enim is sapiens dicendus est, amatorque sapientiae vere audit, qui honestum discernere à turpi, aequum ab iniquo, iustum ab iniusto, verum à falso didicit, et fortitudinis, continentiae, fidei erga patriam, solertiae in omnibus muneris sibi demandati partibus cum cura obeundis, caeterarumque virtutum, quibus ornatos cum primis decet, qui reipublicae clavum tenent, quotidie edit exempla; SCHELIVS certe cum maximis quibusvis omnium temporum Viris in horum numerum SVO merito referendus est. Accedit, quod ita semper componere animum noverat, ut modum nunquam excederet. Et quis etiam maior est error, quam modum rerum gerendarum aut ignorare, aut excedere; ac ita agere, ut immoderata adfectuum libido rationis imperium excutiat atque dictamen? Felices contra eos depraedicamus, qui semper intra modos certosque rerum fines,

quos ultra citraque nequit consistere rectum,

versantes auream in omnibus mediocritatem sectantur.

Quum praeterea placidus NOSTER erat, mitis, egregiae bonitatis, promptoque in adjuvandis aliis animo, atque opes SVAS in miseris, thesauros SVOS in egenis, recondere solitus, quae virtutes non singulae, sed universae in EO conspi-

conspiciebantur, et pulcherrimo veluti foedere inter se sociatae: mirum profecto nemini videri poterit, EVM discedentem à Ritzebüttelenſi Praefectura magnum atque prolixum SVI deſiderium reliquiſſe apud omnes, qui imperio ILLIVS ad illud uſque tempus ſubiectioni fuerant. Diſcedere autem prius neceſſe habuit, quam IPSE annos, Praefecturae huic ex more, ut diximus, deſtinatos expleverit.

Progrediendum enim nunc eſt ad SCHELII Conſulatum, qui magno totius Urbis adplauſu nos ad SE vocare videtur. Poſtquam nimirum die undecimo menſis Ianuarii anno huius ſaeculi quinquageſimo primo, valde luctuoſa morte extremum diem confeciſſet, et ad caeleſtes ſedes eſſet evocatus Perilluſtris, dum viveret, atque Magnificus Conſul Senior MARTINVS LVCAS SCHELE, immortalium in patriam rempublicam meritorum amplitudine et gloria Fulgidiffimus, cuius res admodum praeclare geſtae nullo indigent apud VOS, CIVES, ornamento, quum in VESTRA omnium memoria ſedeant ornatiffimae; factum eſt, ut, Deo ſortem dirigente, in HVIVS ADFINIS SVI locum, quo nullus eſt in republica noſtra celfior, die decimo nono eiſdem menſis inexpectato quidem, ¹¹⁾ tamen auſpicato CONSVL ſurrogaretur. ¹²⁾ Summae huic dignitati.

¹¹⁾ Id quod inde facile colligi poſſe arbitramur, quod in tota ſerie Praefectorum Ritzebüttelenſium, quam accuratiſſime omnium exhibuit laudatus Editor der Sammlung der Hamburgiſchen Geſetze und Verfaſſungen I. c. pag. 738. ſeqq. nullus reperitur, qui, quā Praefectus, ad hoc exceſſum et ampliſſimum dignitatis ſaſtigium evectus fuerit.

¹²⁾ In honorem recens tunc à Deo dati CONSVLIS et in memoriam nunquam intermōrituram dignitatis Conſularis, in ſplendidiffimam SCHELIANAM gentem altera vice collatae, nummum eundem curavit cultor quidam et cliens NOSTRI anonymus, ſed obſervantiſſimus, cuius utramque faciem oculis ſpectandam in fronte huius Monumenti repraeſentatam dedimus. Exhibuit eum quoque, et ſequentem in modum planiſſime explicavit Vir quondam Conſultiſſimus, praematura autem morte anno huius ſaeculi quinquageſimo ſecundo extinctus, Johann Paul Langermann in Hamburgiſchen Münz- und Medaillen-Vergnügen pag. 569. ſeq.

Vorn ſtehet das Wapen des Herrn Bürgermeiſters mit der Umſchrift: DN. MARTINVS HIERONYMVS SCHELE I. V. D. Unten ſteht: CONS. HAMB. EL. D. 19. IAN. Neben dem Wapen 1751.

Auf der andern Seite ein Garten, worinn eine Reihe von vielen Larus-Bäumen zu ſehen iſt: in deren Mitte raget ein Lorbeer-Baum beſonders hervor, welcher von oben kräftigt von der Sonne beſtrahlet wird. Die Umſchrift, womit auf die Romäniſchen Buchſtaben des Herrn Bürgermeiſters geſehen worden, heiſſet MAXIMIS HONORABILIS SVRGIT. Die im Abſchnitte befindlichen Buchſtaben P. H. G. deuten den Stempelfchneider und Goldſchmied Paul Heinrich Gödicke an.

XXXXII

tati admotus, firmus proposito atque constantissimus, nihil in moribus pristinis mutavit. In omni re SCHELIVS NOSTER, quem variae non tantum extollebant doctrinae, sed multiplices quoque lexornabant virtutes, talem SE omnibus praestitit, ut ab EIVS vel ope, vel gratia, vel auctoritate impetranda neminem istius fastigii honorum splendor et amplitudo deteruerit. Eos omnes placide admisit, qui ad EVM veniebant, aut delaturi querelas, aut petaturi consilium ac opem: nec quisquam in audiendo humanus magis ac patiens, aut dimittendo magis benignus ac aequus, aut miseris, solamina suppeditando, magis NOSTRO utilis. Animus ILLIVS dotatus fatis, fatisque erat instructus *doctrina*, virtutis omnis fonte, *sapientia*, illius fundamine, *prudencia*, illius gubernatrice, *iustitia*, illius splendore, *humanitate* atque *modestia*, illius comitibus indivulsis. Ab ostentatione etiam omni longe alienissimus in pietate universum, et in amore sigillatim erga Deum atque proximum adeo ILLE totus atque occupatissimus fuit, ut, si brevissime definiendum sit, pii et religiosi, placidi et facili, officiosi denique et liberalis Viri consummatum aliquod exemplar iure quodam SVO etiam ab invidis dici promereatur.

Quamquam sane rarum et illustre decus est sapientia, quae solida eruditione nititur, cum qua nihil componi facile possit: veram tamen et minime fucatam in Deum pietatem multo pluris facere, ius et aequum postulat. Haec enim virtutum omnium radix est atque anima, sine qua nihil sub caelo laudabile aut salutare reperit possidetque mortalitas. Sciat homo omnia, quae sciri possunt; vincet idem omnes prudentia et eloquentia; cedat nulli veterum heroum fortitudine; possideat licet, quantum, ut Poetae verbis uti liceat, Nero rapuit: pietatis laude si careat, in illaudatis recte ponitur, quantumvis vulgi voce, etiam Stentorea, laudibus in caelum usque efferatur. Ita autem, respectu habito ad pietatem, comparata erat SVMMI SCHE-

SCHELII NOSTRI philosophia. In ea nos incidisse tempora optime intelligebat; quae, ut in multis eximia rerum felicitate se commendant: sic gravi pariter calamitate varie premantur. Felicia utique agnovit et praedicavit, quod et divinae veritatis, multis retro temporibus involutae tenebris et offuscae, lux nitidissime iam effulgeat, atque humanae scientiae omnes, olim inchoatae licet, non tamen perfectae, hodie ad summum fere, quo adsurgere possunt, amplitudinis gradum, ut iactare solent, evectae esse videri debeant. Eadem autem, non erubuit NOSTER, infelicia simul, in quae duro admodum fato incidimus, dicere tempora; quoties horrenda illa novaturientium, et, si Diis placet, Ecclesiarum Scholarumque omnium Reformatorum (sit venia verbo) privati tantummodo commodi ut plurimum studiorum, privata auctoritate in publicum non tam producta, quam effusa potius profusaque opinionum portenta; quoties effrenatam non scribendi, sed rectius scribillandi libidinem; quoties etiam evagatam denique et quam late eheu! expatiantem sine omni verecundia, perfricta potius et attrita fronte, dicendi, cogitandi et impie dicta cogitataque in chartam conjiciendi, spargendique in vulgus licentiam tristis spectaverit, cum fastidio legerit, et cum taedio perlustraverit, ut anxia PIENTISSIMO SENI saepe data fuerit conquerendi pro dolor! *cum Terentio*?) *Non enim ista haec licentia profecto evadet in aliquod magnum malum.* Rost pietatem in Deum non sicutam, praestantissimis inter homines bonis, *iustitiae* nimirum et *benignitati* strenue operam dedit. SCHELIVS NOSTER, in quarum *illa* suum cuique tribuit, neque adpetit aliena; *haec* ad misericordiam est proclivis; eosque, qui cum afflictâ fortuna colluctantur, ex angustis pronae eripit, et calamitatem eorum levât; *illa* firmat ornatque impem, *haec* conservat rempublicam; *illa* pulchre novit, humanam gubernare vitam, et sine *haec* illa decorem suum perdit iuxta vulgare illud, *summum ius summe iniuria* inquit, omnia exposita. *Leq2. omnia. Omnia man*

nam saepe esse iniuriam. Quum enim unusquisque eo perfectior sit, quo magis proprias quoque imbecillitates agnoscit, nihilque humani a se alienum esse putat: ita, respectu habito ad alios in actionum iniustarum correctione in foro externo misericordia commoveri, et sic ad hoc, quod humanius est, magis respicere debet, quam sub praetextu rigoris iustitiae se supra humanam fragilitatem extollere. Immo vero erga omnes SCHELIVS NOSTER humanus erat, neque in tanto etiam dignitatis fastigio constitutus summam sermonis et in omni conversatione plane singularem et sine ullo fastu comitatem in SE desiderari passus est.

Publica aequae ac privata sic gessit negotia, ut Optimum reipublicae CONSVLEM ac indulgentissimum patrem familias retulerit. Rerum experientia, ingenii acumine ac doctrinae excellentia sic polluit, ut nihil non viderit, nihil non perceperit, nihil non intellexerit. Quare si quid agendum erat, nihil IPSE novum suspicabatur: si quid autem dicendum, id omne sapientia, prudentia et suavitate admirabili quasi conditum ex IPSO audiebatur. Ita ILLIVS impigra quoque erat in regimine sedulitas et sollertia, ut crederet, ad labores sustinendos SE natum, quumque saepe laboribus fere exhaustus vesperi fero petierit lectum, summo tamen mane evigilavit ad labores, quos gravissimum munus exposcebat, denuo et strenue capeffendos. Vti enim recte ille dixit, quicumque dixit, honorem esse fructus oneris, seu mercedem et praemium laboris, virtutis, pietatis, probitatis, eruditionis, sapientiae, prudentiae, gravitatis, integritatis, et rerum bene gestarum: ita optime et vere statim addidit, fructus honoris onus esse, non otium, aut delectationem, non delicias aut recreationem, non divitiarum acquisitionem sine labore, sine dolore. Sed certissime fructus honoris onus est, et ita quidem, ut magnus honos magnum onus, maior honos maius onus, et maximus honos sit maximum onus. SCHELIVS igitur NOSTER pio, excelso, prompto, paratoque animo, cui etiam robur corporis

corporis sese sociabat, omnes labores, molestias, offensiones, pericula, quae a tanto munere prorsus removeri nequeunt, subiit, atque caeteras amicitias caritati patriae nunquam aequavit, nedum praetulit, quas ne ipsas quidem salvas esse posse, bene noverat, patriam non salva. Quam prudenter quoque in causis, ad reipublicae patriae statum spectantibus, omnia SVA consilia conformavit ad tranquillitatem et felicitatem publicam, quam pacifice in summa fide et conjunctione cum coniunctissimis vixit, et quoties malum, ex quo respublica aliquid detrimenti capere posset, praevидit, omni nisu averruncare adlaboraverit, perspectius ac magis notum illis est, qui harum rerum conscii sunt, ac expeditionum habuerunt commercium, quam ut operosiori nunc indigeat disputatione. Summum deinde Consulis Praefidis et rerum reipublicae ducentis Magistratum multoties digne satis et gloriose gessit, aliisque muneribus, cum Consulari dignitate arctissime iunctis, per plurimos et amplissimos honores non sine summa laude perfunctus est. Ita nimirum Patronus praefuit indulgentissimus Ecclesiae Divo Michaeli dicatae, coenobio, utroque Sancto Ioanni sacro, nosocomio, quod a Sancto Georgio in suburbio eiusdem nominis nomen habet, itemque variis aliis ptochotrophis atque xenodochiis, nominatimque illo, quod Sancti Iobi nomine insignitum est, Senatorio dein etiam pharmacopolio et hypogeo vinario: et posteaquam anno huius saeculi quinquagesimo nono Senior Perillustris atque Magnifici Consul Quaternionis factus est, Supremi quoque militiae Urbicae Praefecti, quem *Generalissimum* vocant nostrates, munus atque auctoritatem in SE suscepit, atque in hac summa dignitate constitutus post placidum ex hac vita, discessum Urbis Praefecti *Ludovici Henrici von Wurmb*, recens electum die nimirum decimo quinto Ianuarii anno huius saeculi sexagesimo tertio Excellentissimum Heroem Sagatum *Franciscum Maximilianum, Liberum Baronem Iabnum ab Eber-*

M *staedt,*

XXXXVI

staedt, post felicem Ipsius adventum sollemni ritu et publica adloquutione militari, huic solemnitati adcommodata, Praefectum militum¹⁴⁾ inauguravit: cuius praematuram mortem, ante hoc quadriennium proxime elapsam maxime inopinato subsequitam, boni quivis graviter dolent. Gravissima caetera et saepe satis ardua negotia laetus libensque numquam non obiit, integerrimusque confecit: nullum non patienter pertulit laborem, sudori nullo, nullis vigiliis pepercit, quibus omnibus via paratur ad immortalitatem: ea demum cuncta constanti exsequutus est animo, quibus declararet aperte, nullam, quantumvis maximam, dignitatem SVA merita exaequaturam. Interim tamen, si CONSVLI NOSTRO, tam multis gravibusque negotiis et curis distracto et fere obruto ab ipsis interdum otium capiendum fuerat, et honestis oblectationibus, quae molestiam, a severioribus negotiis collectam, fugant, et licita a curis publicis vacatione, quod otium Plutarchus optime adpellavit condimentum laboris, SESE in praedium SVVM suburbanum conferre, atque saepe in consortio eorum, in quorum consuetudinem SE dederat, animum relaxare iis potissimum exercitiis, quae et corporis prodesse sanitati, et animi robur et firmitatem augerent; saepius autem, remotis arbitris, in locis arboribus confitis, quae sylvae speciem praebebant, modo ambulans, modo sedens, et sub umbra requiescens ac tacens in SE IPSVM descendere, et in otio negotiosus, nunquam minus solus, quam quum esset solus, in agresti temperantia, frugalitate, et tranquillitate vivere consuevit. Haec tamen cupiditas, SESE, laboribus fessum fereque oppressum oblectandi, EVM a deliciis SVIS, libris nimirum, nunquam avocavit, sed ingenium potius ad litteras laetius et alacrius, voluntatemque ad studia recolenda paratiorem reddidit. E rure autem reversus totus in eo erat, ut muneribus amplissimis recte,

¹⁴⁾ Quae ad electionem, auctoramentum, stipendium et officia *Praefecti*, quem *Commandant* vulgo nominant, spectant, copiose et accurate exposuit, quem aliquoties laudavimus b. Editor der Sammlung der Hamburgischen Gesetze und Verfassungen P. VIII. pag. 554. et 559. seq.

recte, id est, cum circumspeditione et vigilantia et industria et fide perfunderetur; et, quemadmodum Perillustris Ordinis SVI auctoritatem pariter atque libertatem ac iura civitatis civiumque defendere; ita quoque nunquam non intermisit, salutem publicam atque communem omnium utilitatem, quantumcunque poterat, promovere, atque arctissimum optimumque in republica vinculum incolumitatis, atque tutissimum civitatis munimentum, concordiam, pacemque, optimam

rerum,
quas homini novisse datum est,
 servare atque tueri.

Quando igitur satis superque constat, DIGNISSIMUM CONSVLEM NOSTRUM in omni munerum atque occupationum genere publicae utilitati, patriae commodo, civium saluti, communique omnium bono consuluisse; candore animi, sermone ponderoso, et gravi prudentia, quanta comparari vix possunt ab ullo, in EO VNO enituisse; sacra publica omni studio adiisse, mente venerabunda, qua decet, maxima coluisse, summaque observantia custodivisse; ita etiam vere praedicare possumus, nihil EIVS pietate fuisse ardentius, amicitia integrius, officiis promptius, suavius, facilius; EVM etiam alienissimum fuisse ab arrogantia et fastu omni, priscae contra integritatis et fidei germanae amantissimum et supra saeculi nostri eheu! quam perversi et in omne peius ruentis continentiae studiosissimum; EVMque optime intellexisse, unam non solum ad felicem nominis SVI stabilitatem, sed ad immortalitatem IPSI quoque patere viam, nempe *Summo Numini*, sub cuius principatu omnes sunt Summi Magistratus, SE submittere, adeoque EVM noluisse facere, quod libet, nisi simul liceret, neque facere, quod licet, nisi deceret; sed sic potius SESE gerere, ut *Deo*, Gubernatori atque huius Univerfi Conservatori liberet; quid prohibet, quo minus candide profiteamur, habere nos in Optimo et beatissimo CONSVLE

XXXXVIII

NOSTRO SCHELIO, quae imitari cupidissime possit; gloriae, virtutis uberrimi alimenti, ipsarumque virtutum omnium vivida exempla, seu sit, seu fuerit, seu post ventura trahatur, aetas.

Ita quidem in publico negotia SCHELII, satis clara extiterunt, quae tamen singula deduci latius potuissent, nisi obvia unicuique esse omnia intelligeremus. Iam in rebus EVM privatis et oeconomicis paulisper etiam intueamur. A consilio enim ducendae uxoris eo potissimum fini non abhorruit, ut graviores muneris labores, quibus per plurimis iisque satis molestis operosisque implicatus erat, suavitate domesticae consuetudinis levaret. Bis matrimonium contraxit: Primo nimirum clarissimae tunc virginum, Magnifici quondam IOANNIS DIETERICI WIESII Iureconfulti, Consulis vere Magni, et memoriae immortalis, privignae, MAGDALENAE AMSINGIAE, quavis praestanti sexus sui laude insigni, fidem addixit SVAM, legitimisque sponsaliorum sollemnibus IPSAM SIBI maritam pactus est, EAMque anno huius saeculi trigesimo secundo die vigesimo Maii faustis auspiciis domum duxit. Nata ILLA erat anno huius saeculi duodecimo, die sexto mensis Ianuarii hic Hamburgi parentibus et dignitate generis conspicuis, et virtutum splendore nullis secundis, ANDREA AMSINGIO, mercatore primario et spectabili, patre, et matre CORNELIA ROTENBVRGIA, foemina lectissima et omnes sui sexus laudes virtutesque referente. Vxor facta SCHELII NOSTRI blande, caste, iucunde MARITVM OPTIMVM complexa est. Vti quoque ob candorem singularem et rerum omnium, ad fastum et ostentationem compositarum, averfationem grata omnibus et singulis erat, valdeque dilecta; ita SE omnibus potius comem, pauperibus munificam oppido ac liberalem exhibuit. Porro, quae in mulieribus laus est praecipua, verecundia, humilitas, modestia, taciturnitas, mansuetus etiam et tranquillius spiritus: ea sic in SCHELIA ista eluxerunt singula, ut sexus

SVI vere meruerit dici ornamentum et quoddam virtutum muliebrium omnium theatrum. Cum hac praestantissima CONIVGE per triginta et quod excedit annos maxima animorum consensione vixit SCHELIVS, nec unquam tamen de sterilitate, quae quidem satis IPSI esse poterat inoptata, conquestus est. Sed nihil in rebus humanis firmum est, nihil stabile, nihil diuturnum, sed, ut Poëta ille graviter et vere cecinit: *Si qua placent, abeunt, inimica tenacius haerent;* ita et amabilis SCHELLIA quoque illuc abiit, unde negant redire quemquam, cuius rarissimae virtutes nemini non, qui quidem virtutibus iustum non nescit statuere pretium, longe carissimae atque aestimatisimae fuerunt. Abiit autem a Deo ipso, vitae ac mortis arbitro, vocata, et per morbos, tanquam nuncios quosdam praecurrentes, discessionis commonefacta. Quare quum iam intelligeret, SIBI hinc discedendum esse, vasa collegit, atque itineri in patriam caelestem rite SE accinxit, et dolorum acerbitate constanter exantlata, immo mortis terrore ipso ardentissimis precibus et tot solatiis, a circumstantibus infusis, superato, pia placidaque morte anno huius saeculi sexagesimo tertio die decimo sexto Februarii extremum diem confecit. Viduus ita factus CONSVL NOSTER SCHELIVS, inclinata iam ad senectutem aetate, et curarum domesticarum incommoda bene multa sentiens, in levamentum earum et vitae senescentis consortium, aliam thori sociam circumspicere atque quaerere coepit, eamque in matrona et genere non magis nobilissima, quam virtutibus quoque decoratissima atque optime morata GERHARDI SOP, mercatoris, dum viveret, florentissimi et IOANNAE BVRMEISTERIAE, clara profapia natae, et singulari pietate, familiaeque regundae peritia insignis, filia natu minori, GERTRVDE; quam Senator quondam NOBILISSIMVS, AMPLISSIMVS, ET CONSVLTISSIMVS, IACOBVS LANGERMANN, *Iureconsultus*, et de republica patria

LIIIVXXXX

praestantissime promeritus, cuius ossa molliter cubent, cuius
 que terra levis sit, precamur, viduam reliquerat, iam iterum
 vidua eheu! moestissima, cuiusque vicem acerbam merito
 dolemus, deploramus valde, reperit enim EAM igitur matris
 moni foedere SIBI iungendam curavit die vigesimo tertio
 Augusti mensis anni paulo ante memorati huius saeculi
 sexagesimi tertii. Et hoc quoque coniugium, nisi exceperis,
 quod nullam etiam ex EA CONIVGE sustulerit
 prolem, auspiciatissimum SCHELLIO fuit, et cum primis
 felix, in quo quippe multifariam, quin immo omni generi
 fructuum fructus est, quae virtute et amore matrimoniali
 integro, suavi et constanti obvenire possunt. Cum EA
 enim per undecim et quod excedit annos ita suaviter vixit,
 ut, in quo potissimum matrimoniorum sita est felicitas, nihil
 concordius, nihil coniunctius EORVM animis videretur:
 quum HIC impense IPSAM amaret, atque, ut dici adsolet,
 in sinu foeveret, ILLA vero IPSVM pie veneraretur, ad
 digne coleret, EIVSque salute ac commodum nihil prius
 haberet, nihil antiquius. Quam pietatem, labente atque
 languesciente aetate, et iam adfecta MARITI valetudine,
 adprobavit maxime CONSVLI NOSTRO, prout dictum
 omnino difficile, ita verbis exprimere plane impossibile est,
 quanto annorum senilium levamento, quanto etiam PIE
 nunc DEBVNCTO CONSVLI in ipso morbo mortifero
 et exitiali fuerit adiumento. Dicit grata posteritas, lo-
 quentur, qui sunt post nos futuri. Utinam sera sit et nepo-
 tibus demum nostris cognita illa dies, quae mortalium per-
 taesa rerum, ad caelestia et nunquam defutura revocabitur
 gaudia.

Sed ad suprema Optimi CONSVLIS NOSTRI venien-
 dum tandem: quum de reliqua ILLIVS vita eo pauciora
 referre libuit, quo IPSEmet ab ostentatione omni alienior,
 quinimo alienissimus fuit. Qua enim probitate, quo can-
 dore, qua integritate, quo pio in pauperes et indigentes,
 imprimis etiam, qui litteris operam dabant, adfectu fuerit,

copiose exponere opus non est, quicquid uno omnium ore celebratur, nec quisquam est, qui EVM familiarius noverit, quin luculentum de iis, quemadmodum quoque de singulari pacis atque concordiae studio, quod praestitit, testimonium reddat. In dilectione autem erga Deum proximumque adeo ILLE totus occupatissimusque fuit, ut, si breviter et absolute definiendum sit, pius et religiosus, placidus et facilis, officiosus denique et liberalis Viri, consummatum aliquod exemplar iure suo etiam ab invidis dici promereatur.

Atque ut in omni EIVS vita excellens quidam virtutum splendor eluxit: ita extrema quoque mirifice illustravit, et obitus EIVS vitae ILLIVS, pie et innocenter actae, omnino contentaneus fuit: quinimo, si vita EIVS multa praecleara habuit, erit certe et in morte ILLIVS, quod imitemini, erit, quod admiremini. Sicut enim ille, qui bene vixit, male mori haud potest: ita etiam elegantissimos laudabilesque SCHELIANAE vitae actus beatissima catastrophe subsequita est.

Erat SCHELIVS habitu corporis egregio, et spectabili, ad auctoritatem comparandam adcommodata, magnitudine et forma praestanti: et, quemadmodum non singulis hominibus una eademque indoles est, sed ea diversimode miscetur, ita in EO, ut cum Medicis loqui liceat, complexio sanguinea cholericæ prae aliis dominabatur. Natus homo fuit SCHELIVS, adeoque nihil humani à SE alienum putavit, ab humanis infirmitatibus et morbis, naturae debitis, neque alienus fuit, neque immunis: correptus per saepe arthritica febri, quæ tamen ex usu fontium thermarumque Aquisgranensium, quorsum cum dilectissima coniuge, et amicis aliis, SIBI sociis adiunctis, mense Maio anni huius sæculi trigesimi septimi profectus fuerat, admodum mitigata fuit.

Reversus in patriam civitatem exeunte mense Iulii ab eo tempore per duodecim annos bona, commodaque valetudine usus est, eamque sustentare sedulo adlaboravit. Anno

autem huius saeculi quadragésimo nono, quum Ritzbüttelii Praefectus degeret, crassi forte acutique aëris inclementia, in febrim putridam periculose incidit, qui gravis et anceps morbus nervos omnes et vires NOSTRI valde attrivit, quem tandem tamen, auxiliante Deo, curaque corporis recte habita, denuo peroptato superavit. Caelum post biennium quum mutasset, et, Consulari dignitate condecoratus, redux Hamburgum factus esset, ab eo tempore magna prosperitate valetudinis fere per omnem aetatem usus est; quod insigne beneficium divinum optime etiam per totum, quod reliquum erat, vitae tempus adgnovit B. CONSVL, proque eo, mente haud immemor Summo, quod in caelis est, Numini demisso animo nunquam non gratias retulit. Atque ita vitam SVAM pie et maxime laudabiliter traduxit ad seram usque senectutem, quae, etsi fere omnibus misera accidere solet, tum, quod avocet à rebus gerendis, tum, quod corpus faciat infirmum, privet omnibus deliciis, et non procul absit a morte, ut eleganter differitur in libello Ciceronis de senectute: tamen propter has causas senectus ILLI molesta non accidit. Eo enim ad ultimam usque senectutem corporis robore praeditus fuit, ut omnes munerum, sat gravium, et multorum partes IPSE obierit, et exsequutus sit. Ad mortem ipsam quod attinet, quae iuxta eundem Ciceronem maxime angere, atque sollicitam habere solet senectam, quippe quod à senectute non absit longe, eam non solum non timuit, sed potius, quum Deo visum esset, exoptavit. Noverat enim satis probe, quod Deus IPSI hinc in terris, tanquam diverforio, commorandi saltem, non habitandi, locum dedisset, quodque, ex hac turba et colluvie liberatus, ad sanctissimum illud animorum concilium, caelumque, agni immaculati sanguine nobis acquisitum, profecturus esset. Ea spe fretus, quomodo mortem, quantumvis senectuti gravem, timere potuisset? Sed satis de senecta SENIS maxime Venerabilis nunc usque dicta sunt: nunc, quod

quod superest, catastrophem, tristem quidem illam quoad nos, qui CONSVLE TANTO et quasi parente orbatum sumus, laetissimam vero ILLIVS respectu, commemorare nobis liceat. Ignotum potest esse nemini, Viros, quò magis gloria florent, et in quo maiori honorum gradu sunt collocati, eò magis molestias et curas grauissimas perferre, quod deplorandum maxime est, necesse habeant: idem SCHELIO, fastigium dignitatum adepto, non semel, sed iterum iterumque accidisse, coniectura probabili adsequi simul nobis datum est. Et hae curae et molestiae profecto effecerunt, ut iam pridem debilitatem quandam membrorum, viriumque defectum animadvertisset. Proximo, quod mortem antecessit, tempore febre catarrhali, cum sicca tussi coniuncta, adficiebatur: neque tamen non detineri, pro connato IPSI ardore, salutis publicae prospiciendi, licet et Coniux suavissima et Medicus Experientissimus nimium quantum dissuaderent, potuit, quin Collegio Ecclesiastico Michaelitano die XV. Novembris interfuerit: ex eo autem languens valde et defessus in domum reversus, adfectu soporoso primitus oppressus, viribus et tono etiam pulmonum debilitato prorsus exhaustus, in graviolem febrim incidit, quae in morbum complicatum, pleuritidem biliosam, transiit. Et, quamvis tempestive quidem, phlebotomia, vesicatoria, et salutaria atque efficacissima alia medicamenta ab Aesculapio nostro, Viro Nobilissimo, Experientissimo, Celeberrimoque, FRIDERICO LVDOVICO CHRISTIANO CROPPIO, Medicinae Doctore famigeratissimo, et Reipublicae nostrae ultra XXII. annos Phifico secundario longe meritissimo, indiesque merenti, adhiberentur; ea tamen morbi huius fuit vehementia, ut frustra tentarentur omnia, frustra quoque adhiberentur machinae omnes ad infringendam morbi vim, propulsandumque periculum. Ipse enim morbus ope humana auxilioque omni validior deprehensus est. Quod simul atque sensit valde aegrotus CONSVL, et restitutioni

LIIII

penitus diffidens, missa mature humanarum rerum cura, toto pectore ad Deum, vitae mortisque arbitrum, SE convertit, de caelesti patria unice cogitavit, et ad beatam à vita hac migrationem SE praeparavit: quumque sanctam eucharistiam, illud aeternitatis animarum nostrarum viaticum, et aeternae vitae pignus, devote atque religiose cepisset, de dulcedine caelestis huius cibi potusque, intusque operante divini Spiritus virtute; et maxima, qua redemptori SVO adhaereret, fiducia, perquam piis sermonibus animum vere christianum declaravit, atque ita tandem, insatiabili quodam desiderio ad caelestia gaudia adspirans, inter flagrantissimas adstantium preces, plenus fidei speique, e medio discessit placide, atque circa horam matutinam septimam die vigesimo mensis Novembris spiritum Deo reddidit CONSVL OPTIMVS, postquam septuaginta et quinque annos, demto mense unico, vivendo complevisset.

O exitum TANTO CONSVLI dignissimum! Talem igitur tantumque VIRVM non lugeremus, CIVES, aut tot tantasque virtutes in EO VNO nobis ereptas non debitis prosequeremur lamentationibus? De felici migratione et sempiterna cum Christo et Sanctis omnibus conversatione, etsi IPSIVS quidem animae, ex carcere corporis eductae, et ab omni dolore et cruciatu liberatae, gratulamur; nostra tamen causa merito dolemus, lumen hoc et fidus Reipublicae nostrae extinctum esse. Immo vero in TANTI CONSVLIS funere si non ingemiscimus, sed vehementissime commovemur: tanto aequius id ferendum est, quanto certius non tam nostra, quam *totius* potius Civitatis, quae PATREM PATRIAE indulgentissimum, *totius* etiam SCHELIANAE GENTIS, quae nobilitatis et gloriae suae amplificatorem maximum amisit, cladem et calamitatem deploramus.

Deploremus igitur vicem moestissimam imprimis viduae, quae maritum, dum vixit, ut oculos suos amavit; extincto EO, nunc cum gravi dolore conflictatur, et carendo magis magisque intelligit, quantum bonum habuerit, quantum amisit bonum. Committamus Deo huius vulneris gravissimi curam, quod ipse sanet, qui illud inflixit: rogamus divinum Numen, efficiat gratia caelesti, ut SE senioram a curis

curis adhibeat ad veram rationem; ut faciat, quod aequitatem et magnitudinem animi SVI decet; ut abducat animum a nimio angore, et ut lugeat, (non enim potest non lugere) sed moderate, defunctum maritum, qui satis et naturae vixit et famae, qui et bene vixit, et pie obiit. Ingentem etiam ac incredibilem luctum BEATI SCHELII Fratrem unicum, Virum de patria republica longe meritissimum, quem Deus servet atque tueatur diutissime! totamque illustrem familiam, quum orbata sit capite suo, facilius credere est, quam damno proprio familia experiri. Et quidni, CIVES, doleant omnes, qui secum cogitaverint, ILLVM hac morte sublatum, in quo nihil ficti, nihil simulati, nihil tecti; sed vera, recta, candida, sincera omnia: qui omnia SVA studia cogitationesque ad bene beateque vivendum converterit: qui in omnibus actionibus SVIS publicam semper utilitatem unice respexerit, privatisque commodis eam, magno sanitatis dispendio, imo ipsi morti anteposuerit. Doleant igitur, se optimum illum gubernatorem amisisse, sed, ut Christianos decet, dolor etiam vel propterea iustum modum statuunt, quod B. SCHELIO, Dei beneficio, in Consulatu successerit, qui desiderium EIVS magis ac magis, Deo dante, leniturus est, Vir Perillustris, Iurisconsultissimus et Magnificus IOANNES SCHLÜTERVS I. V. L. per viginti quinque et amplius annos Senator Gravissimus et ingentibus meritis coruscans. Deum Optimum Maximum pie veneramur omnes, CIVES, ut IPSVM cum tota splendidissima ac florentissima gente SCHLÜTERIANA omni prosperitatis ac felicitatis genere bect, rebusque IPSIVS prosperis et incrementum addat, et perpetuitatem; ut omnia IPSIVS consilia, quae pro communi salute cum sanctissimo PATRVM VENERANDORVM CONSIPIO suscipit, ad felicissimum semper exitum perducere velit; et ut IPSVM cum reliquis COLVMNIBVS et FVLCRIS nostrae civitatis saluum et incolumen ad seros usque annos praestet, quo sub EORVM pietatis et virtutis pervigiis ac prospero moderamine pax et concordia rempublicam Hamburgensem suavi usque faveant amplexu, salusque illius perpetuis incrementis feliciter efflorescat et perennet.

ACTUM ET PUBLICE PRONUNCIATUM

LVI

Et, quum deinde Senatoriam dignitatem, forte favente ex providentia divina, in Virum Nobilissimum, Amplissimum et Consultissimum MARTINVM WOLDERVM SCHRÖTERINGKIVM, I. V. L. dignissimum longeque celeberrimum collatam esse videmus, NOSTRVM CIVES est, pro IPSIVS salute ac incolumitate, quae a communi reipublicae salute nunquam potest esse seiuncta, vota nuncupare ardentissima, vt Deus immortalis EVM vigentem, florentem, ac omni felicitatis copia beatum per Nestoreos annos in reipublicae nostrae commune commodum seruet actueatur; et, ut antiquissima, nobilissima, splendidissimaque, ex qua ortum ducit, familia gloria non moritura, prosperitate et bonis omnibus exsplendescat, augeatur, floreat atque in omne aevum nova indies capiat incrementa.

Have tandem iterumque Have magna SCHELLIANA anima, iam caelitem choro inserta: Have patriae decus et ornamentum immortale: et quanquam oculis nostris sis ereptus, quidquid tamen in TE amavimus, aut mirati sumus, manet, mansurumque est in animis civium, aeternitate temporum, fama rerum. Aram pii et grati animi spondemus: de beata, post tot exantlatos labores, quiete gratulamur: interim nunquam, nunquam nobis excidet

PIA

SCHELLII CONSVLIS

CITRA CONTROVERSIAM

MAGNI

MEMORIA.

